

IN ACEST NUMĂR: Tinerimea muncitoare; de I. Agărbiceanu; Puilul de lebadă; de Octavian Vorobchievic; Baladă, poezie; de Const. Goran; Hă, hă, ha, hă, ha; de Sever Stoica; Crez, poezie; de Marcel Romanescu; Arlecchinadă, poezie; de A. Decei; Parabola semănătorului; de Munteanu-Mio; Sărmane suflet, poezie; de D. Psatta; Unde, unde sunt? poezie; de O. Psatta; Opera poetică a lui Lucian Blaga; de Ion Breazu; Surpriza; de C. Dem. Delavaron; Femeia și arta; de Dionis Pona; Măria Baclului; de G. Moroianu; Cântecul vieții, poezii de Mihail Munteanu, dacă de sănt d; lori de-o zi; Premiile naționale pentru literatură; O revistă de istorie literară; Curs pregătitor; Viața literară, etc. etc.

Univ. "Petru Maior" Tg. Mureș

UN EXEMPLAR 6 LEI

COSINZEANA

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMĂNALĂ

DIRECTOR : * * ABONAMENTUL : * * BIROUL :
SEBASTIAN BORNEMISA * 300 LEI ÎN ȚARĂ — 600 ÎN STREINĂTATE * PIAȚA CUZA VODA 16

TINERIMEA MUNCITOARE

DE

I. AGĂRBICEANU

Odată cu adierile primăverii, cu întâiele zile senine încălzite de soarele tinăr, de v'ro dolu trei ani cetățeanul Clujului înfălnește, în parcurile orașului, în cimitir, pe stradele dela periferii, tot mai mulți tineri cu cartea în mână.

Unii citesc cu glas tare, plimbându-se, alții, șezând pe un colț de bancă, cu cartea închisă, meditează asupra celor citite, recapitulează, și, într'un târziu, deschid din nou cartea sau însemnările.

Adeseori, doi sau trei, plimbându-se discută împreună materialul, sau unul citește și ceilalți ascultă.

În zilele mai calde i-ași putut întâlni în împrejurimile orașului, pe pașiștea verde, sub umbra abea înfiripată a frunzelor fragede de prun, cufundați în aceeaș pregătire a materialului din care aveau să fie examinați în curând.

Sunt, între ei, băeți abea eșiți din liceu, cari par a înfrunta cu greutate cuprinsul voluminoaselor cărți ori însemnări. Dar sunt, mai ales, tineri trecuți de anul întâi și al doilea al Universității.

Sunt studenții cari încep să priceapă greul vieții ce-l așteaptă, precum și adevărul că nicăiri și în nimic nu vor afla atâta satisfacție, bucurie și fericire în viață, decât în munca îndeplinită cu conștiințioșitate și cu drag, în împlinirea datoriei.

Priviți-i pe acești tineri muncitori de azi și luptători de mâine, după două trei ceasuri de muncă încordată, ori după un examen sus-

ținut cu succes: omulete, lor de bucurie, fețele transfigurate de fericire, tinereța lor blândă, cât de mult se deosebește de ușoara satisfacție sau de încruntate îndârjite după ce au spart un rând de geamuri în cutare demonstrație națională. Parcă sunt alii oameni, alți ochi, altă espreșe a feței, altă bucurie! E satisfacția muncii reale pe care au săvârșit-o, e simțirea și conștiința propriei valori, e manifestarea adevăratului curaj al vieții, e începutul de împlinire a drumului care duce la adevărata biruință.

* * *

Acest dor și început de muncă e un spectacol care, după război, abea de v'ro doi ani se înfiripează sub ochii noștri, trezind nădejdi noi în suflete.

Dar, se știe că odată nu era așa: spectacolul era zilnic, nu atât în centrele universitare, unde românii erau prea puțini, ci mai ales în centrele învățământului nostru secundar.

O nație asuprită nu putea avea sorți de izbândă, și chiar de-a-și conserva naționalitatea, fără a fi și o nație muncitoare.

Au fost rare, ca excepțiile la fundamentalele legi generale, cazurile când din tinărul ardelean, dat la școală, cu jertfe mari din partea părinților, nu se alegea nimic.

Învingând greutatea pe cari generațiile de azi abea le pot pricepe, cu o stăruință de fier, cu o sârguință care ulmea pe dascălii de neam

străin, înaltași studențimei de azi, erau slujitorii evangheliei muncii, a pregătirii temeinice pentru cariera ce și-au ales-o, ca și pentru viață.

Energia și cumiștenia părinților, țărani în cele mai multe cazuri, intervenia la vreme când odrasla lor se dovedea refractară cărții: îi luau dela școală și-i duceau la coarnele plugului ori la paza vitelor.

Acești părinți țărani, cari munceau încordat din crăpatul zorilor până în innoptate, nu înțelegeau ca copiii lor dați la școală să nu facă ispravă, când frații și surorile rămase acasă lucrau în rând cu ei.

Nu înțelegeau să trăiască fără de muncă, sau într'o zadarnică sfortare neproductivă.

Vreme de peste un veac centrele noastre școlare au fost stupini pline de harnice albine, și nu era o mai adâncă încântare pentru suflet, decât să vezi aceea harnicie și întrecere la muncă, serioșitatea și conștiința datoriei în tinerii cari, cei mai mulți, purtau încă straele făcute acasă și mâncau odată pe săptămână o fierțură, în vremea în care traduceau din Virgiliu și Horaț și învățau Retorica.

Generații trecute de elevi și studenți înțelegeau evanghelia muncii, a împlinirii datoriei întregi, și de aceea au avut o tinerețe sănătoasă și fericită pe de-o parte, iar pe de alta, pregătindu-se temeinic pentru viață, ne-au dat aceea strălucită încadrare a Nației prin intelectuali,

care a fost întreaga noastră forță națională în veacul trecut.

*

De vr'o doi-trei ani tinerimea noastră pare a reveni, tot mai hotărât, la acest ideal al muncii, la adevărata bucurie a vieții, bucurie care singură poate aduce și triumful individual, ca și pe cel național și social.

Și odată cu aceasta venire la tradiție, la izvoarele puterii și propagării unei națiuni, cresc și nădejdiile noastre de mai bine.

Nu poate privi liniștit în viitor un neam a cărui țară, dela un capăt la altul, de-alungul și de-a latură, e plină de larmă deșartă. O țară care răsună „ca o larvă jldovească“, de ciocnirea intereselor, ambițiilor, a patimilor, a deșertelor lupte politice, lipsite în mare măsură de sinceritatea izvoarăta din simțirea națională, iar nude sfânta larmă a muncii productive, a creației, e ca o casă zidită pe nisip pe care o sapă apele.

Nici constituții, nici legi, nici forță armată nu pot dura temelii sănătoase unei țări. Munca singură e creatoare. Și ea singură poate împăca pe oameni, îi poate înfrăți în marea operă de asigurare a viitorului unui popor.

Munca împezește ținta vieții mai mult decât ori ce doctrină filosofică. Ea ne relevază în mod real conștiința propriei puteri, propriei valori. Și numai prin această conștiință ajungem oameni. Și numai ea luminează cu raze de soare trista noastră trecere prin lume.

De aceea închinare celor ce revin la tradiție, la evaghelia muncii! Când o nație întreagă o vom urma, abea atunci se va auzi dela Tisa la Dunăre și Mare, chiotul de bucurie și de viață al unei nații stăpână pe destinele sale.

PUIUL DE LEBĂDĂ

de OCTAVIAN VOROBCHIEVICI

Pescarul puse lebăda la picioarele maiorului. Pasărea își ridică spuma penelor albe, își înălță gâtul ca o tulpină de crin și scoase un țipăt sfâșiat, ca și cum s'ar fi rupt o pânză scrobită.

— Dar ce-i asta moșule? — întrebă ofițerul.

-- Lebădă, măria-ta. Am prins-o astănoapte când am plecat cu patrula în baltă după Anichei. V'am adus-o s'o creșteți. E încă pui și ajunge supusă ca o pasăre de curte. Mai mare podoabă să aveți la oraș așa ceva.

Lebăda se depărtase legănându-și trupul greoi și se slăea să treacă printre zăbrelele gardului. Câțiva curcani se apropiară cu zgomot de musafira străină fugind decătepri această țară să-și dea seama făcând mișcări cu care înaripatele de casă nu erau obișnuite. Maiorul se gândi că bătrânul avea dreptate, îl rugă să-și prindă încă una ca să facă pereche și ajutat de ordonanza începu pregătirile pentru domesticirea ei.

Se aduse în lighean cu apă și se înconjură cu mânușchiuri de larbă ca să închipea un ochi de baltă în stufăriș. În apropiere se puse o cușcă de câine umplută pe jumătate cu pae ca să țină loc de culcuș. Și peste tot se presărară boabe de porumb și grâu. Pasărea privea nepăsătoare la toate aceste pregătiri; nu se atingea de nimic și nu făcea decât să caute un loc pe unde să poată scăpa din închisoare. Din când în când se oprea, își ridică gâtul și rămânea nemișcată ca și cum ar fi ascultat zgomote ce veneau dinspre baltă și chemări pe cari numai ea le auzea.

După masă, când maiorul veni să-și vadă captiva, ea nu mai eră. O găsiră târziu în fântâna din curte. Plutea liniștită privind în sus spre capetele aplecate deasupra cercului de lumină. Cu aripile puțin depăr-

tate de trup, cu gâtul lung și arcuit oglindindu-se în apa limpede, recăpătase grația avută pe luciul locurilor când cochetă cu razele de lună și florile de nuferi. Fermecat de arătarea din fundul fântânii, maiorul se opri câteva clipe s'o privească. Nu se putu stăpâni s'o știe a lui și totuși așa de departe și porunci să fie scoasă. Ca să nu fugă fu legată cu un picior de cușcă, dupăce i-se îndesă de câteva ori ciocul în apa ligheanului la care nici nu volă să se uite.

*

Anichei Achlmenko — urmăritul care pricinuse prinderea puiului de lebădă — eră fărăn din Alexandrowska. Autoritățile îl numeau „șeful răscoalei“. Țăranii însă îl ziceau simplu: Anichei. Înalt, spătos, brunet, cu ochii negri și vii, tăcut și trăind departe de oameni, Anichei făcuse să se feasă în jurul lui fel de fel de legende. Toți știau că în armată pentrucă un gradat îl palmuise, se aruncase asupra lui și l'ar fi ucis dacă n'ar fi sărit camarazii să-l scape la vreme. Pentru această ispravă stătuse câteva luni la întuneric. Când și-a terminat pedeapsa și a fost adus la cazarmă a dezertat. L'au urmărit jandarmii săptămâni întregi și nu l'au putut prinde decât rănit. Un glonț îi străbătuse pieptul găurindu-i plămânii. Medicii l'au reformat. S'a făcut totuși bine. A venit în sat și s'a însurat cu cea mai săracă fată. A doua zi după nuntă a spart cu toporul toate icoanele de zestre, spre spaima tinerei soții și a vecinilor cari își făceau cruce pe furis. Puțin după aceasta și-a făcut casă. Și-a cumpărat loc în afara satului și singur cu femela lui a lucrat la ridicarea cuibului. Țăranii s'au privit uimiți când au văzut zidurile cu ușile și ferestrele spre curte și cu spatele în dispreț spre drum.

BALADĂ

*La hanul ce sclipește la răscruci,
La hanul cu obloanele-plecate,
Sosesc din codrul înfrunzit haiduci
Și chiote s'aud pe înoptate...*

*În legănări de șoimi la han sosesc
Și'n noapte un chip îmbujorat răsare:
Săruturi lungi pe-obraji de aur cresc,
Hangița cu ochi negri-i vrăjitoare...*

*Alunecă în han cu toți pe rând:
Haiduci voinici cu pletele cărunte,
Haiduci cu piepturile ca un munte,
Ce-au înfrățit furtunile luptând...*

*Hangița ca o floare se'nmlădie
Lăsând pe masă ploșcile cu vin:
La mesele mai albe ca un crin
Se'ncinge-o haiducească veselie...*

*Hangița cu ochi negri îi vrăjește
Și cresc săruturile de jărătic:
Răsună cântul bătrânesc, sălbatic,
Și-o lună de argint în slavă crește*

Const. Goran

Altcum nimeni nu putea spune ceva rău despre Anichei. Era neîntrecut la muncă, nu venea niciodată la cârciumă — dar nici la biserică — nu-și bătea nevasta, gospodăria îi era îmbelșugată și nu se certă cu nimeni. E adevărat că ochii lui aveau o perdea în dosul căreia fiecare bănuia că se ascunde ceva ce nu trebuia să lase la lumina zilei. De aceea oamenii se cam fereau să se uite în ochii lui. Și tot adevărat e, că femeia se cam miră de străinii cari se opreau adesea noaptea pela casa ei și stăteau până 'n zori de șoapte cu Anichei. Cu vremea se învășase însă și ea, mai ales că acesta îi spunea că de vină este casa care e pusă ca un han în marginea satului.

Anichei observase demult că șeful postului de jandarmi dădea târcoale nevastii lui. Odată voise chiar să-i zică la obraz, dar jandarmul îi privise atât de batjocoritor încât omul își mușcă buzele vinete și sângele îi inecă obruzul. Într-o seară pe când se întorcea dela câmp auzi

șipetele femeii. Alergă într'un suflet și văzu pe jandarm luptându-se să-i târască nevasta în niște mărăciniș din dosul casei. Aceasta, cu cămașa ruptă, cu pieptul desvelit și zgâriat îl lovea cât putea cu pumnii peste ochi, strigând după ajutor. Fu nevoe numai de o lovitură în creștetul capului ca îndrăgostitul să se prăvălească la pământ ca un sac. Anichel îi luă arma și cartușele și-l împinse până la ușa postului. Când aflară ceilalți jandarmi plecară în urmărirea lui. Se inclinase luptă cu focuri de arme. Lângă Anichei săriră care cu ce putură și alți săteni. Ba veniră cu căruțele și din comunele vecine. Odată treaba terminată la Alexandrowska, țaranii năvăliră și în celelalte sate, tăiară firele telefonice și uciseră jandarmii și receptorii.

A doua zi însă, când zăritele spre răsărit prinseră să se lumineze, cei din Alexandrowka fură deșteptați de bubuful tunurilor, de exploziile obuzelor și de hătacul mitralierilor. Sătul era înconjurat. Gloanțele treceau ca prin hârtie prin zidurile de pământ ale caselor. Rodelele se umplură cu sânge. Miros greu de fână și de umplu ulfete. Geamurile se înșiră.

Preotul, în odăjdi și cu crucea în mână ținea o arătare prin vârtejul morții și eși în calea armatei. Bombardamentul fu curmat.

Șiruri întregi de oameni legați cot la cot fură scoși la marginea satului și câteva zile se tot auziră salvele plotoanelor de execuție. Pe Anichei însă nu-l găsiră.

Chiar de lângă sat începea domnia nesfârșită a bășilor, cu păduri de stof străbătute de canale de apă înguste ca niște poteci, sau largi ca niște lacuri, cari se țeseau ca o rețea de pșianjen în bătaia soarelui. Numai cine se născuse pe meleagurile acelea putea să se încumete să între cu lotca în împărăția stufului. Drumurile cotite de apă te înșeleau, stuful te înășură în foșnetul și tainica lui legănare și odată calea pierdută n'o mai găseai. Te sbăteau ca într'o cursă căutând eșirea, pă-

trundeal într'un canal cu apă puțină, lotca se înămolcă în jurul ei plantele făceau o țesătură pe care n'o puteai destrămă și rămâneai prizonier până când auzai prin apropiere cântecul pescarilor cari să te scoată din încurcătură. Șapoi noaptea petrecută în baltă era o noapte grozavă. Tot timpul trebuia să te aperi de țăntari. Pe vremuri, poporul pedepsea după legile lui, legând vinovații goi de un stâlp în marginea stufului. Până dimineață nenorociții mureau otrăviți de veninul miilor de înțepături. În afară de primejdia țăntarilor erau zgomotele misterioase ale apei, șipetele păsărilor, fâlfâirile de aripi nevăzute și întunericul plin de umbre. Acolo se refugiase Anichei.

Când maiorul își ridică ochii din teancul de hârtii, văzu înaintea lui o femeie volnică ținând un copil în brațe și altul de mână.

— Dumniata ești soția lui Anichei Achimenko? — întrebă el.

— Eu sunt.

— Șiți unde ți-e bărbatul?

— Am auzit că e în baltă.

— Ai putea să-l găsești dacă te-ași trimite la el?

— Cum crede domnul comandant.

— Pune-ți copilii pe lavița de coloi — Femeia făcu ochii mari, nedumeriți. Cu mișcări nehotărâte îndeplini însă porunca. Maiorul așteptă cu ochii în jos ca femeia să termine. Apoi zise:

— Este ordin să-l prindem numai-decât. Am hotărât să te duci să-l cauți. Îți dau trei zile. Dacă în acest timp nu te întorci cu el, nu mai ai copii. Ai înțeles? Femeia gemu:

— Dar ce vină au ei... Ce știu ei de păcatele noastre!..

— Ascultă ce-ți spun și alege! Dacă vii fără el, degeaba vii!

— Dece nu vă e milă de-o mamă nenorocită! Cum o să-mi aduc eu soțul la moarte și cum o să-mi ucid eu copiii. Lăsați-mă cu necazurile mele!

— Îți repet pentru ultima oară: trebuie să pleci numai decât Am

eu grije de copii. Li cauți zi și noapte. Din loc în loc oprești lotca și strigi. El o să-ți cunoască vocea și o să vină. Odată și odată o să-l prindem; de ce să lase să-i fle uciși copiii. Mai bine să se predea de bună voe. Li promit că nimeni n-o să-l bată, nimeni n-o să se atingă de el. Li dau cuvântul meu. — Albă, femeia îngână:

— Ce blestem Doamne! El n-o să vină! Cum o să pot să-l înduplec! Cum o să mă uit în fața lui, când o să știe că-l aduc sub ștreang! Lăsați-mă. Indurați-vă de copiii aștia!

— Nu-l spânzură nimeni. Va fi judecat și dacă se predă de bună voe se va avea în vedere la darea pedepsii. Hai, curaj! Are cuvântul meu că ne vom purta cu el cu toată bunătațea și nimeni nu-i va atinge un fir de păr. — Vorbind, sună un clopoțel. Intră un gradat cu doi soldați.

— Luați copiii și duceți-l unde v'am spus. Și apoi femeile: — Hotărâște-te! Ea răspunse acoperindu-și fața cu palmele:

— Mă duc... Fie-vă milă...

Doa zile după plecarea în baltă a femeii lui Anichel.

Rezat de un pom, maiorul privea cum ordonanța hrăniă cu sila puiul de lebădă, băgându-i boabe de porumb pe gât. Pasărea se săbtea, dedea din aripi, își feriă ciocul și arunca boabele.

În acest timp, pe drumul din mijlocul satului veneau doi oameni: un bărbat și o femeie. El înalt, spătos, pășea cu mers larg și sigur. Ea rămânea mereu în urmă și-și țara picloarele obosite. Ambii intrară în curtea maiorului.

— Sunt Anichei Achimenko. Ați trimis după mine.

— Ai venit? — Întrebă surprins maiorul.

— Am venit să nu mă blesteme nevasta și copiii.

— Și nu ți-e teamă de ce va urmări? — Mi-e tot una. Am însă promisiunea că nu voi fi umilit.

— N'am uitat-o. — Femeia se apropie rugătoare:

ARLECCHINADĂ

*Du bist der Anfang, der sich gross ergiesst,
ich bin der langsame und bange Amen.*

(R. M Rilke: Der Schutzengel.)

*Pierrot, gătit cochet de comedie,
aduce'n loji fior... și'n galerie
se sparg de râs plebeii, doritori de
senzații tari. Pe scenă, în decor ce
coboară 'n gând commedia dell'arte,
în văzul rece-al oamenilor duri,
incepe-o caldă „air de la folie...”*

*Tu, Florentino,
ce-atât de des privești în altă parte
— la câmpii verzi, la norii suri,
imagini blânde de copii —
nu-i înțelegi durerea lui Pierrot Nebunul.
Și nu vrei să 'nțelegi nici doina ce ți-o cântă
(nereușită)
pe lira-i monocordă, răgușită
și sfântă
Poetul Nebunul.*

Aurel Decei

— Copilași mei...

După câteva minute un soldat aduse cei doi copii. Mama se aruncă asupra lor, îi strânse în brațe și-i acoperi de sărutări. Anichel, cu brațele încrucișate pe piept privea cu fața crispată brațele miciute și subțiri cari se încolăceau pe după gâtul femeii. Anul dintre fiul lui strigă deodată: — Tată! — ei însă se întoarse scurt către puiul de lebădă și întrebă cu un aer ușor în glas:

— L'ați prins demult?

— De câteva zile.

— Vreți să-l domesticiți?

— Da.

Andrei clătină din cap și zâmbi silit.

Seara când maiorul își luă cealul, năvăli în odaie un soldat:

— Anichei s'a 'njunghiat!

— Cum se poate!

— L-a bătut sergentul. Zice că nu se cade să se poarte bine cu un răzvrătit. La început l-a dat câteva palme. Anichel însă s'a repezit în el ca un taur. Atunci au sărit ceilalți soldați și de-abea și-au scos camaradul din mânoile arestatului. Sergentul însă nu s'a lăsat. A pus pe ceilalți să-l țină și l-a bătut în cap. După ce s'a terminat bătaia și au eșit soldații, a rămas pe jos o baionetă. Anichei a luat-o,

i-a potrivit vârful în dreptul inimei, între două coaste și ținându-o cu o mână a isbit-o cu cealaltă peste capătul prăselelor de i-s'a înfipt lama jumătate în piept.

Când maiorul intră în închisoare soldații se dădură repede în lături făcându-i loc.

— Mărșavi! — scrâșni acesta. Prizonierul eră trântit jos. Sângele se prelingeă încet pe scânduri. Anichei aveă fața galbenă, acoperită de vânătași. Un ochiu îi eră umflat, aproape eșit din orbite. Oșterul se lăsă într'un genunchi lângă el și-și trecu palma peste fruntea lui rece și asudată. Rănitul își deschise cu greutate ochii. Respiră răgâind. În piept îl gălgăia sângele. Slab, aproape neuzit, șopti:

— Ertăți-i... Fiecare cu credința lui... Trupul i-se întinse, pieptul i-se coborî, membrele se turtiră lipindu-se de podele și capul i-se lăsă moale într'o parte.

A doua zi de dimineață când primele raze de soare luminau acoperișurile de stuf din Alexandrowska, puiul de lebădă stetea nemlșcat plângă lighianul cu apă, cu aripile împrăștiate, cu gâtul întins în praf, cu ochii pe jumătate închiși și n'pădiți de furnici.

Ismail, Ianuarie 1926.

Ha, ha, ha, ha, ha

de SEVER STOICA

În ameaza vârstei a închis ochii albaştri, resemnat și melancolic, cum se deslăpesc albele flori de castan în târziu de primăvară, scriitorul basarabean Leon Donici. Și-a închis pleoapele acolo în lumina Parisului, unde acțiunea bolșevică și-a mutat propaganda mieroasă pentru a adânci în conștiința publică dreptul cnuțului răsesc asupra provinciei dintre Prut și Nistru. Și cărturarul acesta, care în ajunul marelui războiu a făcut mare vâlvă, în Petrograd, cu romanele, nuvelele și satirele sale politice, omul acesta de o masivă sensibilitate românească a fost par'că predestinat să devie zăgazul valurilor de otrăvire a adevărului, în inima Franței. Fiecare articol bolșevic a primit replica caustică a scriitorului basarabean, fiecare minciună a fost zdrențuită, fiecare calomnie destrămată ca o țesătură de palarjen. Propaganda lui Rakovsky împotriva Basarabiei a fost un pumn încheștat repezit fulgerător în ascușișul unuia cușit, replica lui Donici. Scriitorul acesta cu prestigiul statornicit în literatura rusă, suplinea cu îndemănare, cu sânge, cu flacăra absența nătângă a diplomației noastre. Oficialitatea imbecilizată în indiferență nu i-a dat însă nici o fărâma de ajutor măcar. Un reazăm de palidă existență a găsit la revista săptămânală a prietenului său devotat, Alexinski, unde a militat cu talent cauza Basarabiei.

Acunoscuți și Capitala noastră. Timp îndestul de îndelung și-a târât pe asfaltul Bucureștilor foamea și mizeria. Acolo pe calea Victoriei nu s'a bucurat de mare trecere. Era prost îmbrăcat, n'avea cămașă, gulero-l era murdar. Și omagiul pălărilor nu se ridică în semicorn decât în fața pantalonilor călcați cu meticuloasă grijă, stima nu-și înclină spinarea decât în fața bogăției găunoase, devotamentul slugarnic nu zâmbește decât înaintea situației sociale efemere.

Intr'o fericită zi, a plecat la Paris. Acolo era locul lui. Acolo îl mâna inima. Acolo trebuia să apere Basarabia-lui, Basarabia noastră, Basarabia românească. În încăierarea penișelor, bolșevicii nu l-au cruțat, îl atacau cu o superlativă violență, îl izbeau în creștet cu asprimea acuzațiilor. Li decerneau

injurii și îl considerau plenipotențiarul plătit al guvernului român. Dar diplomația noastră protocolară nu s'a interesat nicidecum ce mânca Donici și unde dormea. El lupta pentru noi, și flămânzia. Mizeria l-a devorat viața, mizeria l-a asinat.

Soarta lui Leon Donici e un simbol. Simbolul omului ce se jertfește desinteresat pentru țară. Simbolul omului cu preocupări colective. Simbolul omului care nu vede decât dreptatea și țara lui.

Și acum la moartea lui, cine a dat un ipocrit comunicat omagial? Ministerul de externe.

Indiferența oficială și particulară ar trebui să fie un prilej de mari și sfâșietoare musturări. Și de musturare.

Musturare?
Pentru cine?
Pentru acela care zâmbește „își văd de treaba”? Pentru acela care cotărește și se absoarbe de grijile egoiște?
Musturare?
Dar aceasta-i o legendă, o năvălitate, și o spună toți nemernicii — o prostie.

Ca a murit Donici e o mare binefacere pentru țara noastră și va mai fi săgetat de dureri. Totuși mă întristează că va fi cănit câteva zile. Și la întoarcerea osemintelor lui în țară, se vor vărsa lacrimi de discursuri funebre.

E tot ce știu să facă fariseii, indiferenții și egoiștii. Egoiștii că a murit un nebun care a luptat flămânzind. Indiferenții, că a existat un om care fără îndemn și fără spirijin, a servit o cauză dreaptă. Fariseii că e lucrativ să nu ajuți un om care se sfâșie în luptă, și la moartea lui să dai comunicate omagiale.

Tracii, strămoșii noștri pe cari nu-l pomenim decât cu rare și zgărite prieturi, au fost de o superioară nobleță. Atitudinea lor în fața vieții exprimă sintetic aristocrația sufletului lor.

Să fim, totuși, drepti. Vor fi și de aceia, pușin ce-i drept, cari își vor spăla suferințele obrazului cu lacrimi strălucitoare ca roua care se odinește argintie pe verdele ier-

CREZ*

*M'ai limpezit, Stăpâne, de durere;
mi-ai pus în mână pana să lucrez;
sânt cocârjat de veghe și tăcere;
dar sufletul e'ntreg și iară crez.*

*Crez că viața este suferință
ce macină gândirea'n moara ei;
dar sufletu-i simbol și nu cântă, —
să-l svârli ploaie de-aur, pumn de mei.*

*De-ai fi doar trup și patimi trecătoare
și nu avânt prin care să te mântui,
Isus s'ar fi ucis el singur oare
ca să'mpânzească lumea cu*

[descântu-i ?

*Crez în menirea fabulei și-a milei,
în rostul risipirii sufletești,
ca'n cerul larg, în zâmbetul*

[zambilei —

că, altfel, doar cenușă goală ești...

Marcel Romanescu

* Din volumul *Calburii în soare*, sub tipar.

bei. Și poate pentru câțiva nicio-dată lacrimile nu vor mai fi mai lacrimi ca acum.

Să nu uităm însă raza altruismului trac. El plângeau la nașterea unui om, căci cunoșteau din propria amară experiență, piroanele chinurilor cari se înfig sângeroase în carnea vieții, prin înfruntarea acestei lumi. Iar la trecerea duhului la cele veșnice, ca la o supremă deslegare de teluricele dureri explodau în hohote rotunde de râs.

Când la București, în 1919, Donici povestea vîgurosului pamfletar, d. Pamfil Șeicaru, cum a plutit deasupra lui duhul scheletic al morții, după un răstimp, amintindu-și că dacă nu se înfrupta din prietenia caldă a scriitorului rus Șallapin, bolșevicii l-ar fi executat, a exclamat trist: „Poate era mai bine”!

Leon Donici va fi înhumat în glia Basarabiei ?

Ha, ha, ha, ha, ha.

PARABOLA SEMĂNĂTORULUI

de MUNTEANU-MIO

„Iar un grăunte de grâu căzu pe o piatră și paserile cerului veniră și îl mâncară. Un al doilea căzu între spini. Incolți și crescuseră mare, dar n'aduse rod, căci îl năpădîră spini și furându-i lumina soarelui, l'au uscat. Un al treilea căzu pe pământ productiv. Crescu și aduse roade de aur...”

Episcopul sfârși. Binecuvântă cu mâna-i bună turma credincioșilor și coborînd din amvon, cugetă: „Un grădinar se întristează când l-a pleurit un trandafir din zece sădiți. Doamne, dacă cuvântul meu ar incolți în sufletul unuia din mulțime.”

Deodată se opri. S'audea cum crește afară tumultul de voci amenințătoare. Se desprindea un murmur surd și rău. Strigau și chioteau, căci au găsit o pradă vrednică de sufletul lor, necredincios chiar în credință. Și pe când episcopul s'arătă, îmbrățișându-i cu privirea caldă și împăciuitoare, el îl târâră în față un strein; iar învinuirile lor începură să curgă ca niște șuvoale sălbatică. Il acuzau că necinstește credința, căci vinde icoane cu înfățișare de vieți de sfinte și îndurate Madone, zugrăvite după chipul amantelor sale.

— Iar noi adorăm păcatul, în chipurile palide de bacante oboșite în petreceri obscene. Rugile noastre se isbesc de chipul mort, păgân prin urătenia sufletelor, pe care le zugrăvește. Cântecile noastre se nasc și mor fără de ascultare, evlavla și smerenia noastră e batjocorită de viul ochilor drăcești, ce ne privesc dintr'acele icoane. De ani de zile le răspândește, pângărindu-ne templele și furându-ne jertfele. De ani de zile ne stăpânește sufletul, ne închide drumul mântuirii. El nu poate fi decât satan sau instrumentul acestui dușman al sufletelor și cucerniciei. Poruncește-ne și îl vom ucide. Fă-te judecătorul credinței, tu cel dinăi ostaș al ei și pedepsește-l. Lasă-l mâinii credincioșilor,

căci răsbunarea e sfântă când scopul e drept. Vorbește-ne și te ascultăm.

Astfel murmura mulțimea, stăpânindu-și mânia doar sub privirile blânde ale păstorului.

Episcopul s'aplecă deasupra streinului. Il zări înfățișarea dărză. Ceti în sufletul lui îndemnuri păgâne și pofta neînțeleasă de a face rău.

— Aș încerca zadarnic să înmoi stâncă — cugetă în sine — și și ca un răspuns gândurilor sale, streinul începu spovedania urei.

— Minciuna! Are ochi blânzi, cuvintele dulci. Îl împăienjenește ochii, îl ucide avânturile. Îl promite albastrul cerului, și-l doarești până ce atingi huma. Te face orb și dibuitor. Alară — râde amarul și neînțeleșul vieții — în tine pune altare, cărora le jertfești, zadarnic

LA GURA URȘOII

E ai de Paști... Și turca-i jertfă...
— Un corb s'osi prevestitor de moarte...
Se sparsă hora... E jupa și plîngevi...
„Vin Turcii”... O, necruțătoare soartă!

Măcel... Văzduhul urlă... Arde Hanul...
Haiduci... Păgânii fug, răpind copile...
„O, Vișă”! Strigă'n goană Căpitanul...

Amurgu-i trist... Pământul plin de
[sânge...
Iertare'n cer... Iar noaptea care plînge

Acoperi durere-acelei zile.

Din alte vremuri

Răsună vâl de chiot și topoare,
Scrâșnește plugul prins între trupine,
La vatră mama își adoarme-odorul,
Ateargă miet prin roiuri de albine.

Pe culmi nechează smei' în herghelie,
Iar lupul se n'frățește cu dulăul...
Comori s'ascund în răbdătoarea glie.

Sub Coastă, la cișmea, o nevestică
Și-adapă dragul din mânuța-i mică,

Și răd nebuni, de să'n'fioare hăul.

M. Oprișeanu.

de-alurgul zilelor. Credința? Minciuna? Cea mai străvezie dintre minciuni. Temple și imagini de sfinți? Piatră moartă și chipuri de păcate. Incăperi goale fără de suflet, imagini sărace de duh ca acei cari le-au zugrăvit în necredință. Rugăcluni zadarnice către lemnul, în care n'au pus nici un Dumnezeu acei, cari l'au cioplit. Altare făcute în chiote de păcat, în care n'au pus nici o credință cari l'au ridicat. Maria cea mai neprihănită dintre femei, imaginată după chipul celei mai necredincioase dintre amante.

— Iată trei din icoanele ei. Cazi în genunchi înaintea lor și închină-te Sfinția Ta!

Episcopul le apucă cu lăcomie. Ochii îi străluceau de o insprașie divină. Se întoarse către mulțimea amușită sub clocotul mâinii trezită de cuvintele neleguirii și zise: „Veți lua una dintr'aceste icoane și o veți arunca la o răspântie de drum. O altă o veți da pradă râului; iar cea din urmă s'o părăsiți în cel mai bogat din târgurile noastre. Mergeți și după șapte luni aduceți-mi povestea întâmplărilor acestor icoane. Zugrăvitorul va rămâne sub scutul meu. Soartea icoanelor îl va osândi sau îl va scuti de povara răsbunării voastre.

* * *

Cea aruncată la răspântie de drum fu găsită de doi frați. Amândoi voiau să aibă icoana frumoasă poleită. Indemnați de pofta câștigului, se iau la ceartă și unul dintre ei fu ucis. Celălalt fu osândit la moarte prin spânzurătoare: iar icoana fu lepădată de tot orașul. Căci nu poate fi sfântă dacă poartă urme de sânge.

A doua fu dusă de apă într'o țară streină de religie creștină. Aici jocul valurilor o aruncară la țărnam. Fu găsită de un blet zugrav; iar acesta cunoșcând măestria lucrării, o duse capului țării, ca fiind făcută, de el însuși, pentru-ce fu bogat dăruit și pus într'o slojba sralucită.

Iar cea din urmă fu găsită de o

văduvă, venită la târg să cumpere hrană fiului său, gata să plece pe mare. O luă cu smerenie zăbind înfățișarea fecioarei și i-o dăruî pe fiulul său, binecuvântându-l: „Icoana aceasta să-ți fie talismanul, credința să îți fie călăuză. Sfânta fecioară să-ți păzească viața. Rugăciunea ta de toate zilele să se îndrepte către fecioara neîntinată.

Mai sărută odată icoana rugându-se ferbinte: „Și tu ai fost mamă, sfântă Marie! Readu-mi-l, e viața mea și unica mea țință în viață!”

Și s'a întâmplat că s'a cufundat corabia, care ducea pe fiul văduvei, dar acesta scăpă ca prin minune și se reîntoarse acasă. Cel mântuit fu încredințat că scăparea i-a venit prin icoană și această credință o răspândi de-alungul drumurilor sale.

Lumea veni să vadă icoana minunată și au început cu toții să creadă în puterea ei bună. Veneau de departe să o atingă; iar cei veniți se reîntorceau plini de mulțumire și liniște în suflet. Veneau cei încercați de chinuri și muștră și plecau ușurați de greul păcatului. Soseau bolnavi și se duceau sănătoși.

Se coborîse pe pământ minunea. Icoana văduvei purta sufletul Mariei, căci nici unul nu rămânea nemângălat văzându-o.

Episcopul auzind întâmplările minunate ale icoanelor, le vorbi aceste strelinului și mulțimii adunate:

— Dumnezeu e pretutindeni, pentru cei ce îl iubesc. Toate câte sunt atinse de cel credincios, au în sine-le pe Dumnezeu. Ori-ce loc călcat de acel ce are în suflet pe Dumnezeu, devine templu. Ori-ce platră, pe care își lasă genunchiul cel cu suflet credincios, devine altar. Credința e cea mai sfântă între virtuți cea mai neînțeleasă și neajunsă minune, creatoare de lumi și lumină. Oriunde pășește cel închis în neadevăr, face să piară tot ce-i sfânt și suflet. El dărâamă, distruge, neștiind că ruinele lăsate în urmă sunt el însuși. Nu pietrele albe, nici marmora bogată fac templul și altarul. Nici poleiala scumpă nu face darul icoanelor. Totul e în om. To-

UNDE, UNDE SUNTI?!

*Intr'un miez de noapte a căzut o stea
Și nădejdea-mi toată s'a pierdut cu ea,
De atunci într'una rătăcesc pe căi,
Unde sunt, iubito, ochisorii tăi?!*
*Să mă ținuiască ca pe-un stâlp în drum
Să le simt văpaia cum mă face scrum!*

*Intr'un fapt de ziud a trăsniit un plop
Am văzut cum piere viața ca un strop,
Și măhnirea vălu-și puse peste minți,
Unde sunt, iubito, buzele-ți fierbinți?
Să le simt dogoarea ca de jar incins
Să renasc în brațul patimii cuprins!*

*Eri pe inserate îngropau un om
Am trăit rispa bietului atom
Și de chin privirea mi-o plecai în jos
Unde e, iubito, păru-ți mătăsoș?!*
*Cu mânuți gingașe capul să mi'l pleci
Să adorm pe dânsu 'n somnul cel de veci!*

D. Psatta

tul e în credință. El își ridică templu, altare și Dumnezeu. El crează. Credința e însuși Dumnezeu, făcătorul de minuni. Credința e însuși existența. E viața, țința și scopul.

— Albastrul cerului se întunecă sub ochiul necredinciosului. Albul iubirii se murdărește sub întrebarea brutală a scepticului. Omul își pierde Dumnezeirea în necredință. Adevărul piere, lumina e întuneric. Legile sunt enigme, veșnicia neînțelelesul, viața își pierde rostul, ființa, dacă n'ai credință.

— Arunci semănțele în întinsul ogorului. Unele cresc altele se usucă și sunt de acelea cari nici nu răsar. Astfel e viața. Sunt suflete cari crează, sunt inimi în cari nu sunt decât blesteme pe urme de morți. Aceștia sunt acei, pe cari îl vezi mișcându-se fără rost și fără țință. S'a seamănă lucrurilor moarte. Oare există platră și plantă? Oare există omul fără credință, când însuși își neagă existența, prin necredință.

Când episcopul se opri din rostirea-l sfântă, streinul veni la dânsul și îi zise:

— Sunt minunate cele înșirate de tine. Sunt gata să cred. Aștept doar minunea. Iată aici o altă icoană. Am isprăvit-o în orele lungi, pe cari mi le-a hărăzit bunătatea ta, ținându-mă în închisoare. E diavolul. E făcătorul de rele. Dușmanul credinței și minunii. Invață-i pe toți aceștia să-l prefacă în altar. Spune-le să înghenunchle și să se închine ca într'un templu.

— Streinul întinse icoana și mulțimea văzu un inger strălucitor și auzi rostindu-se aceste cuvinte: „Toate au fost albe și strălucitoare înaintea necredinței. Diavolul a fost lumină, ispita și necredința l'au prefăcut în întuneric.”

— Minclună, veșnica minclună — urlă înebunit zugravul.

— E minunea — îl răspunse cu umilința credinței, episcopul.

Opera poetică a lui Lucian Blaga

Fapta*)

de ION BREAZU

Atât în *Zamolxe* cât și în *Tulburarea Apelor* Lucian Blaga a încarnat în acțiunea dramatică o idee dela temelia vieții omenești. Ideea eră atât de puternică încât personagiile cari o frământau erau transfigurate de ea; limbajul acestora eră metaforă îndrăzneată, aproape totdeauna înfrigurat de ritm. Metafora dădea Ideii mii de culori noi, iar ritmul slobozea în vinele ei vibrația caldă a sentimentului. Ideea mișca prin chiar această încarnare a ei în personajii cu liniile sufletești supraomenești.

Am văzut, la rândul lor, cari erau ideile acelor drame, cum se ciocneau în suflete ieșite din comun, transfigurându-le, dându-le uneori nimb de eterne simbole ale umanității. Am asistat în ambele la o rară împletire între o gândire adâncă și o poezie care putea scoate la suprafață toate nestematele aceleia.

Prin urmare, idee care mișcă viața omenească din temelii, frământată dramatic de suflete deasupra comunului, cu un limbaj deosebit de cel cotidian, deosebit chiar de cel cu care eram obișnuiți în poezia noastră de până acum — iată, în linii largi, structura dramelor acestora. Ea este structura dramelor expressioniste, deosebit de frecvente în deosebi în literatura germană postbelică. Atât în *Zamolxe* însă, cât și în *Tulburarea Apelor* maniera eră brodată pe motive locale; ideea de natură universală eră coborâtă în solul și expresia națională.

Astfel trebuie privită și *Fapta*. Numai astfel pot fi înțelese liniile sufletești simbolice ale personajilor ei; numai astfel nu ne vom mira cum scene de un straniu ireal stau alături de altele pe cari le întâlnim în viața de toate zilele; cum limbajul se înfrigorează uneori împânzindu-se cu metafore rare și svăcnind în ritm.

Dacă ne-am duce pe urmele concepției din ultima dramă a poetului i-am găsi izvoarele în *Tulburarea Apelor*. Sângele — luat în înțeles simbolic — se ciocnea și acolo cu aspirațiile ideale ale ființei omenești,

*) Vezi începutul în Nr-ul 20—21 al *Cosinzeii*.

învîngând, în cele din urmă, ultimele. Prin faptă chinuitul Popă s'a eliberat de sub îndemnul sângelui, simbolizate în Nona. Ca și Luca din *Fapta*, după ce sacrilegiul apărinderii bisericii i-a stors din ființă toată pofta de păcat, Popa pleacă să se dea altora. Individualismul a fost covârșit de noul ideal al depersonalizării, simbolizat prin Moșneag, ideal în care evadează și pictorul Luca, de sub teroarea obsesivelor incubate în sânge.

În *Fapta* însă tema este transpusă în timpurile noastre, în cari o teorie psihologică a aruncat lumini nouă asupra cauzelor intime ale veșnicului conflict dintre sânge și spirit. Într'adevăr, freudismul ne lămurește pentru ce uneori sângele robește spiritul, îl deformează, sau îi determină structura creației. Nu ești cartă ar în totodată, mijloacele de împăcare a acestor dușmani inverșunati. Și freudismul a ridicat mai ales vâlul de penacis drame, foarte adeseori cu proporții tragice, care mișună în jurul nostru, fără să ne dăm seama de existența lor.

Și în această dramă personajii cari iau pe umerii lor ideea sunt, oarecum, deasupra normăului.

Pictorul este aproape mistuit de cruzimea chinului lăuntric. Orice faptă, orice gest, fie cât de neînsemnat, este îndreptat împotriva „bălaurului,” pe care îl simte crescând zi de zi, fantastic, în sângele lui. Singurii stropi de lumină în această viață întunecată i-l dă ultierea de sine, pe care o găsește în arta lui ascetică. Creând el se nimicește pe sine în modul cel mai ideal. Arhanghelli lui n'au nici un strop de sânge omenesc în vinele lor, așa precum nici el n'ar voi să aibă. Evadarea în artă este pentru el evadarea din eu, distrugerea oricărei urme de personalitate. Iar această sublimă ultiere de sine, care e arta lui, el o oferă semenilor săi ca pe o faptă bună: anonimă. Dacă arta lui i-ar purta numele ea ar hrăni orgoliul eului și idealul lui n'ar mai fi atins. Felul în care el își rostește drama lăuntrică are uneori accente de poezie dură, crudă, pe cari le-am mai întâlnit în vol. *În marea trecere și Tulburarea Apelor*:

„M'am născut ucigaș și m'am voit spirit curat, iarăși și iarăși, în zadar și iar în zadar. Aripile îmi sunt legate în scândurele ca un braț scrintit fără vindecare. În împărăția umbrelor voiu umbra pe urma șerpilor călători tot mai strein.”

(p. 74).

Sau atunci când simte că nu mai poate impede crima:

„Inimă, înhide și ochi ca o pasere, pe
[care o cufunzi în ape.
Unde sunt? Ce mai vreau? Unde merg?
Omizi grele au scuturat peste mine pomul
[cunoașterii.

Du-te pământ
Cufundă-te țără
Amare ț-au fost poveștile.”

(p. 78).

Iar finalul, în care omul își rupe prin faptă lanțurile obsesiei, este un adevărat lmn al eliberării.

Lucian Blaga este un iubitor de contraste înorăznete. Precum în *Zamolxe* în fața profetului trac se ridică — contrast izbitor — Magul, iar în *Tulburarea Apelor* în aceleași proporții, în fața Popii: Moșneagul, tot astfel și aci, în fața pictorului, care-și ucide personalitatea, se ridică Tatăl său, care-și hiperbolizează eul și este mândru că și-l poate descătușa de sub orice principiu moral. Gazetele sunt pline de scandalurile avute de el cu sinodul și cu maicele. Acest slujitor al altarului nu pune nici o piedică la satisfacerea instinctelor sale sexuale; iar pentru că păcatul să alba și farmecul fiorosului, culcă femeile pe care le posedă, într'un sicriu. Caracteristică pentru felul în care poftele pun stăpânire pe el este scena în care vede, pentru întâia oară, pe Ivanca. Îndrăzneală, râsul răscolitor de patimi al acestora, îl urmăresc stăruitor și după ce ea se depărtează. Brutalitate și cinism este în fiecare gest al lui.

Conflictul dintre el și Luca, două personajii situate la poluri absolut opuse, îl precipită Ivanca — simbol feminin al sângelui neastâmpărat, al instinctului nestăvilit al vieții. Alături de Zemora și Nona, Ivanca se înșiră printre acele plămuri feminine ale lui Lucian Blaga a căror sălbatică și proaspătă poezie este de o savoare și frumusețe unică. Ele țâșnesc parcă din basm ca un isvor din inima naturii, rescolind patima în jurul lor — ca o fatalitate. După felul în care Ivanca este prezentată în tabloul I, prin câteva gesturi îndrăznețe, spontane, cu râsul și comunicativitatea ei, știi că va țâri după ea acțiunea, ca o

SURPRIZĂ

de C. DEM.-DELAVARONA

soartă. Tip feminin prin excelență ea pătrunde în sufletul oamenilor prin intuiție: ea însăși știe că pentru Luca este o soartă (p. 58). Liniile ei sufletești sunt conturate cu aceeași sgară de mijloace ca și ale Zemorei. Trece prin dramă ca un vârtej sugerând mai mult, decât imprimându-și-se în contururile precise. De o deosebită poezie este tabloul III, în care pictorul o aduce din ploaie, unde ea alerga goală să-și stămpere sângele aprins. Povestind cuprinsul dramel am reprodus câteva fragmente, îndeajuns de elocvente.

Celelalte două personaje: Doctorul și Slujnica, sunt în mai puțină măsură expresioniste. Doctorul are o particularitate fizică: „autorul are libertatea să-i dea un tic, bunăoară contracțiunea unui colț al gurii.” Slujnica e pocălită, deaceia nu reacționează la loviturile brutale ale Tatălui, iubite pe Luca, pe care l-a crescut de mic și-i plac — ploșnițele, fiindcă au miros de frunză de mușcată. Ea seamănă în simplitatea ei cu Patrasia din *Tulburarea Apelor*. Nici o întrebare de dincolo de lume nu și-a făcut calb în sufletul ei; lui Luca îi spune să nu se mai gândească că-i putrezește creierul. Intuiția atât de caracteristică femeilor, o are și ea. Simte dela prima vedere a Ivancei că fata cu „prărul aramă topită” este o mare primejdie pentru pictor.

Scenele prin cari aceste personaje își poartă frământarea lăuntrică, sau în cari se ciocnesc între ele, încă sunt selecționate, pentru că expresia să primească un deosebit contur. Scenele acestea sunt cele mai adeseori o piatră de încercare pentru autor. Lucian Blaga a dovedit însă și în prezentarea acestora cât de nesecate sunt resursele sale poetice. Tabloul II în care se desfășoară acel vis straniu al pictorului, în care obsesia soartei la porții apocaliptice, este exemplu unic în această privință.

De trei zile n'avea liniște. Și-i intrase lui în cap s'o vadă numai decăt, și orice făcea nu putea să n'lătorească acest gând. Se muștra, se nvinovătea de slăbiciune: zadarnic! Uneori se așeza în fața oglinzii, își amenința imaginea cu arătătorul și striga: „Viorele dragă, ești o secătură! Pricepi? Ești o se-că-tu-ră!”

Cel puțin dacă ea s'ar fi îndurat să-i scrie la gândiți-vă: trei săptămâni de când nu i-a trimis măcar un rând! E prea mult. El îi scria tot a doua zi, și flecare scrisoare se mântuia astfel: „dece nu-mi răspunzi dragă? Te rog liniștește-mă, căci tăcerea ta mă chinuște!” Așa! Ea tăcea și el aștepta și-i trimetea scrisori tot mai lungi, tot mai tânguitoate. Și tot mai anevole se scurgeau zilele...

„Oare să merg?”
La urma urmelor, pentru că nu-l făcuse o surpriză? Se urcă frumusețea în tren, și peste câteva ore li cădea în brațe! Acu s'a isprăvit! S'a cădat în brațe! S'a simțit brațele ei împrejuri, gâtului, s'o năbușe cu sărutări, să se piardă în ochii ei negri ca păcatul și adânci ca nemărginirea! Poate fi o fericire mai mare?...

Ajunse la gară cu o oră înainte de sosirea trenului. Tocmai când pași în sala de așteptare, își aduse aminte că uitașe carnetul de reducere. Avea timp să se'napoeze să-l ia, dar își zise că de se întoarce din drum, nu-l merge bine. Iși făcu din nou observații, își zicea că e măgar, că e babă superțioasă, dar nu se urni.

În sală, o bătrână dormita pe singura bancă. La intrarea lui Viorel, tresări speriată și cu ochii împălenjeniți de somn îl întrebă dacă mai e mult până la sosirea trenului. Apoi după ce-i se plânse că e bolnavă, că drumurile cu trenul o îngrozesc, puse capul pe geamantan cercând să adoarmă, și-l rugă să o trezească la sosirea trenului. Viorel

n-o ascultă. Citi câteva afișe fără să priceapă ceva, măsură sala în cruciș și'n curmeziș, și băgă de seamă că e patrată, se așeză lângă bătrână pe locul rămas liber.

— „El drăcia dracului!” — își zise el frământându-se. Părea că o tristeță nelămurită cearcă să-i pătrundă în suflet. Gândul revederii nu-l mai bucura. Amintirea Cecillei nu-i alunga din suflet mahnirea. Dimpotrivă avea sentimentul că această mahnire este în legătură cu Cecilia, cu revederea la gândul căreia se bucurase atâtea!

Se ridică, rămase un moment nedumerit, apoi leși afară. O căldură moleșitoare învăluia văzduhul. Prin împrejurimi doar câțiva acari somnuroși tânjeau la umbra celor trei castani înșirați în fața clădirii. Viorel nu-și găsea liniștea, nu-și afla locul. Iși punea tot felul de întrebări dar nu căpăta nici un răspuns liniștitor.

Trenul intră sgomotos în stație. Viorel nimeri într'un compartiment gol. Se simți și mai trist. Singurătatea, căldura năbușitoare, sgomotul trenului, îl măriră neliniștea. Se hotărî să nu mai gândească nimic dar câte o întrebare așa din bun senin se strecura ca un șarpe și-i învenina sufletul.

Însfârșit ajunse. Se coborî din vagon și porni în oraș aproape alergând. Chiar în fața hotelului gării duse mâna la pălărie să salute un cunoscut, dar băgă de seamă că-l lipsește! Se n'toarse repede înapoi s'o caute 'n vagon. Trenul plecase! „Oare, cu pălăria am pornit de acasă?” Iși încordă memoria, dar de geaba. „Viorel dragă, ești un măgar!” Zâmbi. Și Cecilia era de aceeași părere: adică ei Viorel, e un măgar! Dar un măgar drăguț și... el bine, asta e culmea! un măgar drăguț și deștept! Zâmbi din nou și se gândi la Cecilia. Se întrebă: „pentru ce spune Cecilia că sunt un măgar drăguț și deștept?”

Măgar deștept!“...

Ajunse în piață și coti la stânga de strada Horia. Cecilia locuia la No. 25. Dar nu făcu zece pași și se întoarse, îndreptându-se spre grădina publică. Lume multă ieșise la plimbare. Nu se uită să vadă pe Cecilia. Știa că nu-i în grădină. Și nici acasă știa că nu-i. Dar nici unde va fi nu știa, și parcă n'ar fi dorit să știe, n'ar fi dorit s'o vadă.

Trecu Someșul și se afundă în lunca depe celalalt mal. Collindă toate ascușurile pe unde se întâlnește cu ea, fără nici un gând lămurit. Se oprea din loc în loc și-și zicea: „Viorel dragă, ești un măgar, dar un măgar prost și încăpăținat ca toți măgarilor!“ Și pornea iarăși fără vreun scop hotărât. Iși aduse aminte de pălărie și se muștră amarnic. „Cecilliae de vină!“...

Când să treacă Someșul înapoi, auzi niște șoapte năbușite chiar în tufișul dela capătul podului. Rămase ulmit locului și ascultă. La început nu prinse nimic și gândi că n'a auzit bine. Dar tocmai când voia să plece, desluși limpede de tot:

— „Te iubesc!“

— „Te iubesc!“

Cuvintele erau șoptite abea, cu șuerături pasionate! Simți un fior cum îi săgeată inima. Se analiză, și rezultatul îl opri parcă răsuflatul. „Să fie Cecilia?“ Înlătură gândul dar el reveni și-i rămase înfipt în suflet.

Vreme de câteva minute nu mai auzi nimic. „Desigur se sărută!“ — Iși zise el. Și inima-i bătea ca un ciocan. Fața-i era galbenă ca lămâla și picioarele-l tremurau.

Se desmetici târziu de tot cu gândurile învălmășite. Liniște stăpânea împrejurimile. „Au plecat? Sau n'a fost nimeni?“ Iși trase o palmă zdravănă să vadă dacă nu visează cumva. După ce se convinse că e treaz, porni în partea dincotro i-se păruse că vin șoaptele acela care-l băgase în răcori. Călcând în varful picioarelor, umblă vreme îndelungată cercetând o bună parte din luncă, și'n cele din urmă se pomeni de unde plecase. „Pământul

e rotund!“ — îngână zlimbd prostește. Iar după o pauză: „Și totuș a fost cineva! Am auzit limpede de tot cum își spuneau: „Te iubesc.“

Se 'ntoarse pe-o cărare cunoscută de el în alte împrejurări, cu gândul să iscodească toată lunca. De astădată drumul fu scurt, dar Vorel ar fi dorit să fie nesfârșit de lung. Căci la capătul drumului, într'un luminoș

discret făcut parcă anume pentru întâlniri amoroase, văzu pe Cecilia cum se 'npletise cu Toma, cu „Scumpul lui amic Toma“ și se sărutau de-și era mai mare dragul! Simți cum inima încetă de a mai bate, apor își iuși bătăile de păreă că stă să sară din coșul pieptului.

Se uită lung la cei doi îndrăgostiți, și cu o voce de care se sperie, șopti: „admirabilă surpriză!“.

FEMEIA ȘI ARTA

de DIONIS POPA

Cu deopotrivă vrăji mistuitoare
Voi amândouă vă 'mplețiți în mers:
Ne doare dulce un surâs neșters
Cum eiselarea unui vers ne doare*...

Nichifor Crainic.

(Arta și iubirea)

E de nepătrunsă îmbinarea între aceste două realități. S'ar părea, cel puțin în închipuirea multora, că nu pot să existe una fără alta. E atâta afinitate între ele, încât dispariția uneia ar distruge însăși rațiunea de a exista a celeilalte. Și e ciudat căci nici una — în mod direct — nu crează pe cealaltă. Femeia, ca și tovarășul de viață, e anterioară artei, iar arta, cel puțin până acum, e creația bărbatului. De unde atunci această strânsă legătură, de unde acea continuă împletire între ele, de unde acea afinitate de simțire, de înaltă îmbătăre în momentul contemplației lor desinteresate? E un mister care le învălule pe amândouă, nepuțând să pătrunzi în profunzimile structurii lor. Ca și credința față de Dumnezeire, femeia și arta nu pot fi decât simțite nu și explicate. Trebuie să te lași târît de puterea torentului lor, fără să te întrebi încărău mergi și unde vei ajunge, drumul pe aripele ambelor fiind învăluit de o aceeaș ceață de nepătruns în strălucirea ei. Femeia prin puterea iubirii te face să calci pe covoaară 'esute din raze de lună, arta prin strălucirea-i interioară, insesizabilă, te poartă pe râurile de lapte ale cerului. Ele, și numai ele, sunt în stare să te smulgă din nolanul patimilor mărunte, din svârcolirile sufocante și distrugătoare de suflete ale realității searbăde, ridicându-te în înălțimi largi, unde sufletul, rupând zăgazarile materiei,

se poate destinde în toată amplitudinea strălucirii sale.

* * *

Inrudirea lor însă nu e numai de domeniul simțirei ci ea se desprinde complexă, din întreg trecutul lor prin o influență exercitată reciproc. Multe din cele mai desăvârșite creații artistice nu se pot concepe fără existența farmecilor feminine, și nici femeia, în toată strălucirea sa, fără aureola, pe care i-o decerne arta.

O reprivire asupra trecutului va fi cea mai neclintită dovadă asupra rolului jucat de femeie în creația artistică. O operă de artă în sufletul unui artist se încheagă, în contururi vagi, din o împletire haotică de patimi și sentimente, răscolite de forțe exterioare. Și femeia e cel mai puternic stimulent, cel mai fecund în rezultate. Dintre numeroasele opere ale antichității, produse ale inspirației feminine, e destul să amintim Afrodita lui Praxiteles. Este dintre operele lui Praxiteles cea mai desăvârșită creație și neîntrecută în Antichitate, nici în timpurile moderne. Se spune că un tânăr, dintre cei mulți, cari veniau să admire sublima intruchipare a farmecilor femelești, a fost frământat de adevărate pasiuni omenești, aruncându-se înebunit de dragoste la picioarele marmurei reci. Numai privind copia proiectată pe pânză, rămâi în extaz și înțelegi în toată adâncimea lui sentimentul care a sfărâmat sufletul tânărului. Cum se explică însă această nepătrunsă viață, complexă și puternic îmbibată de pasiuni clocotitoare, sădită de artist pe suprafața lucie a mar-

morei? Se va datori oare numai abilității deosebite a artistului? În caz afirmativ, cum de chiar Afro-dita, întruchipătoare a iubirii învăpălate, a fost cea mai reușită creație a lui? Cauza trebuie să rezide în puterea stimulentei exterlor, care l-a pătruns în suflet. Și înțelegem întreg misterul acestei creații, amintindu-ne că în ea sunt sădite formele celei mai frumoase femei a timpului, de care îi era plin sufletul artistului, care prin iubirea ce a deslănțit în el este adevărata creatoare, făcându-i văzătorii ochii pentru frumseți nebănuite.

În timpurile postantice avem o dovadă și mai elocventă și mai plastică în *Gioconda* lui Leonardo D'Avinci. Ea a ieșit din sbuciumarea înceată dar adâncă și mistuitoare a sentimentelor născute în sufletul artistului la întâlnirea femeii cu acest nume. Și atât de legată a fost această icoană — produs al unei iubiri superioare — de ființa sa intimă, de structura sa psihică, în cât ar fi preferat să fie sfărâmat în bucăți, decât să o îndepărteze de la sine, de cât să se despartă de ceea ce întruchipa ființa care a pus stăpânire pe întregul suflet. Nu este o obiectivare a unei idei născute pe formele unei ființe străine, ci este crearea din nou a ființei care a servit de model, este o creare a ei și numai pentru ea. Dacă femeia care a stârnit flăcări în sufletul artistului nu ar fi existat, nici *Gioconda* nu ar fi luat ființă.

Din Alfred de Musset ar lipsi latura cea mai superioară a operei sale, dacă femeia nu ar fi ceea ce este. Nici odată n'am fi avut prilejul să savurăm adâncimile sgu-duitoare din „Les Nuits“, dacă cel mai sublim sentiment uman, *iubirea*, nu l-ar fi legat pe poet, cu fire răscolitoare de uriașe dureri în ruperea lor, de femeia care a fost George Sand.

Și exemplele s'ar putea multiplica la infinit. „Lacul“ lui Lamartine, nemuritoare poezie a iubirii îndurerate, e și ea o creație a învrăbirii sufletului prin farmecile nepătrunse ale femeii.

La noi o puternică confirmare a tezei o avem în Eminescu. Trecând peste numeroasele poezii mai mărunte, toate închinete iubirii, e destul să ne oprim la cele mai de seamă, *Mortua est*, *Veneră și Madonă*, *Lucașul* și *Satira IV*, două din prima tinerețe, ultimele din deplina maturitate, existența tuturor

se datorește femeii. Fie că poetul îndurerat și amăgit aruncă anatema asupra consoartei noastre, fie că îi ridică temple de închinare, ele sunt scânteii țâșnite din izbirea sufletului său de misterele care se reflectă pe fizicul ei și care îl întovărășesc fiecărește gest.

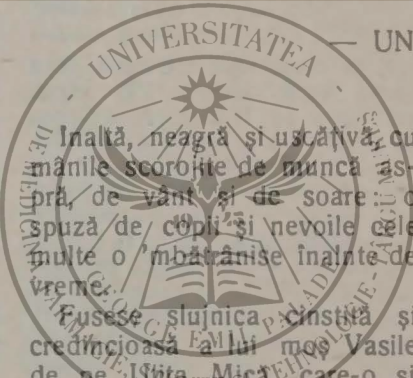
Dacă femeia este primul și cel mai de seamă motor al creației artistice, nu este mai puțin adevărat că și ea datorește artei mare parte din aureola care o învăluiește. Ele se influențează reciproc, cu efecte binefăcătoare pentru fiecare. Femeia

răscolește cele mai ascunse unghiuri din sufletul artistului, *deslănțuie* pasiuni, aprinde patimi, înfiripează credințe și clădește idealuri, ca apoi să le sfarme și distrugă, provocând furtuni interioare, care când ating apogeul se oblectivează în formele nepieritoare ale artei. La rândul său arta, desbracă femeia de tot ce-i omenesc, de tot ce-i searbăd și josnic, desprinde din ea eternul, sublimul, o ridică pe pedestalul de marmură nepătată și o îmbracă într-o strălucire în veci nepieritoare. Prin femeie se produce arta și prin artă se înalță femeia, fiecare decerne un nimb de strălucire celeilalte.

MARIA BACIUULUI

— UN CHIP —

Maistrul Al. Vlahuță

Înaltă, neagră și ustățivă, cu mâinile scoroțite de muncă aspră, de vânt și de soare; o spuza de copii și nevoile cele multe o îmbătrânise înalte de vreme. Fusesse slujnica cinstită și credincioasă a lui moș Vasile de pe Unța Mică, care-o și 'nzestrase, măritându-o după Radu Baciul, unul din cei mai volnici ciobani din târla lui.

Stăpânul pe dânsa o lăsase în zaveră, să i păzească casa. Te cuprindeau fiori, când o auziai povestind de cele trei zile de groază, pe care le petrecuse ghemuită într'un colț din podul casei lui moș Vasile, nemâncată și nedurmită, pe când cetele răsculaților un-guri cutreierau satul în sus și 'n jos, jefuind gospodăriile mai de seamă și omorând pe câți Români li-e ieșeau în cale.

Spărseseră Ungurii și casa lui moș Vasile, cărând în su-liți burduși de brânză, partale de slănină afumate și bunătate de cașcavaluri. Podul casei nu fusese atins de furia năvălito-

rilor, și Maria Baciului scăpase dela o moarte sigură numai cu spaima. Când își aducea aminte de vremea aceea, numai ce-o vedea-i înduioșându-se și oftând adânc. Apoi, uitându-se'n sus, mulțămia lui Dumnezeu c'o ferise de-o moarte năprasnică, cu toate că de viață nu prea avea ea la ce să fie bucuroasă, căci fusese numai de năcazuri în lume. Dar de, se vede c'așa-i fusese scris.

În tinerețe își avuse și ea cuprinsul ei, și dusese o viață mai îndestulată. Radu Baciul era stăpânul unei târle frumoasă în Țară, pe Bărăgan, lângă Dor-Mărunt. P'atunci casa lor nu cunoaștea lipsa. Dar tihna și bunăstarea au fost pentru ei, așa, mai mult o amăgeală, căci o vreme cump-lită de iarnă îi lăsă în câteva zile săraci lipiți pământului și răpuse și pe bietul Baciul.

Era pe la sfârșitul lui Faur, când târlășii așteptau să se 'ndulcească vremea, ca să priiască mielușeilor, ce 'n curând aveau să salte vesel în mijlo-

cul turmelor scoase cu multe trude din greutățile iernii.

Dar, în loc de soare și de vreme bune, lumea se pomeni așa d'odată c'un vânt năpraznic și rece de-ți îngheța inima. O săptămână 'ntreagă ținu Cri-vățul, iar gerul ce venise cu el, prinse-a 'ngheța apa scursă din zăpada ce se topise, făcând din pustiul șes al Bărăganului o nemărgenită față de sticlă. P'alocurea zăpada ce căzuse în clipele de odihnă ale vântului se 'ngrămădise 'n troiene cât munții. Turmele erau luate de furia vântului și purtate 'n neștire împreună cu ciobanii lor. Sașele, perdele și adăpoastele de tot felul se făcuseră una cu pământul.

Orbite de zăpada care se 'ngrămădia din cele patru colțuri ale lumii, spre a se risipi iarăși, cârduri întregi de oi și cirezi de vite se duceau nebune spre a-și găsi moartea în valurile Borcii și ale Dunării.

Minte de om nu mai pomenise așa vreme grozavă. Sute de păstori, cari, în deznădejdea lor, alergau să 'ntoarcă turmele dela pierzare, înlemeanu pe câmp.

Câni pierduți de turme și turbați de urgia vremii se dedeau acum la stăpânii lor. Haite de lupi, goniți de frig și de foame, din stufăriile bălților fugiau zăpăciți încoace și încolo, umplând văzduhul cu urletele lor. Cârduri de corbi și de vulturi înegreau cerul, dând târcoale trupurilor de oameni și de vite.

Doamne, multă lume rămase săracă și obidită, pe urma acelei mâinii a cerului! Ce de oameni și ce de vite se prăpădiră!

D'atunci văduvia și Maria Baciului. Sărmana femeie rămăsese numai cu cârdul de copii și cu lucrul mânilor.

Muncia din greu din zori și până noaptea târziu, alergând fără preget în dreapta și 'n stânga, ca să agonisească câte ceva pentru gurile cele multe, cari îi cereau de mâncare.

În zilele de târg, Lunea și Vinerea, o vedeam des de dimineață, de pe fereastra casei noastre, coborând în pași greoi malul bisericii, încrozniată cu fel de fel de bulendre pe care le ducea să le vindă.

Căpățiile de dimie, piei nesmulturite, pojițe, cămăși, cioareci, ghebe și zăbune vechi, mai câte-o scurteică, câte un androc purtat și te miri ce alte boarfe și lucruri de nimic, erau marfa Mariei. Toate femeile din sat care aveau câte o rămășiță de marfă nevândută, sau câte-o buleandă care nu mai era de nici o treabă, Mariei Baciului le dădea ca să se curățe de ele. Toată ziua stătea biata femeie 'n târg, mai mult flămândă decât mîncată, îndurând vara căldurile cele cumplite și iarna pe gerul de foc schimbându-se de pe un picior pe altul ca să nu înghețe.

Cu toată viața ei chinuită și amară, nimeni n'o auzia nici odată cărtind în potriva lui Dumnezeu ori a oamenilor. N'ar fi fost ea 'n stare, Doamne ferește, să pizmuiască pe cineva, fiindcă avea avere și trăia mai înlesnit decât dânsa. Ea-și suferia soarta cu o răbdare mucenicească și privia toate cele ce 'ntâlnea 'n viață ca o voință a Celui de sus. Se dusesese pomena de blândeța și de bună-tatea de inimă a acestei femei.

Pâne amaric agonistită au mâncat băieții Mariei pân' au mai răsărit. Când s'au făcut mari, i-a trimis în țară la treabă: pe unii ciobani la oi și pe alții pe la prăvălii. Două fete, le-a măritat și pe ele tot în țară, după două gazde bune. Apoi, într'o bună dimineață, de do-

SĂRMANE SUFLET!

*Coboară noaptea tainic peste fire
Vâl des țesut din gânduri de păcat,
O buhă crunt văzduhu-a săgetat,
Pe cer nu vezi nici urmă de sclipire!*

*Cei vii s'au cuibărit grăbiți prin case,
Iar străzile sunt triste și pustii,
Plâng norii stropi de lacrimi cenușii
Și ploaia rece te pătrunde'n oase!*

*E trist în jur, un trist ce te doboară
Și visurile ne'mplinite gem,
Iar tu cu-al desnădejdlor blestem
Îți macini chinurile ca'ntr'o moară!..*

*Mai bine'mbrac-odăjdille simțirii
Sărmane suflet pururea stingher,
Și-ascuns în tainutul tău ungher
Inchină-ți rugile fierbinți, lubirii!*

*Din ele poate-odată să răsară
Minunea bucuriei ce s'a stins,
Și din cenușa dorului învins,
Să te renaști ca pasărea cea rară!*

D. Psatta

rul copiilor și sătulă d'a purta 'n spinare bulendrele satului, a trecut și ea granița, ca să trăiască mai bine pe lâng' ai ei, lăsându-și casa pustie și o mândreță de grădină de sub Plopiși pradă la ai copii din sat.

Dar soarta care-o prigonie n'a lăsat-o să se bucure vreme mai îndelungată de o viață mai dulce, căci într'o zi din săptămâna luminată se lăți vestea 'n sat c'a murit în ziua de Paști, la una din fetele ei.

„Fie, că la mare zi a murit! Dumnezeu s'o ierte“, își ziceau bătrânele din partea locului la auzul clopotelor; „neju-decată are să meargă 'n raiu biata Maria“. Iar altele: „Apoi câte-o mai tras amară, în viață-i, dacă nici ea n'o vedea fața lui Hristos, nu știu zău care-om vedea-o!

GEORGE MOROIANU

CÂNTECUL VIEȚII, poezii de MIHAIL MUNTEANU

Primăvară...

O pictură parfumată cu vibrații de violet —
In vitrine, versuri de un nou poet...

(Bacovia: Nervi de primăvară)

Deși d. Mihail Munteanu nu e un „nou poet”, căci începuturile literare îi datează încă de prin anul 1910—11, totuși numele dsale pe plașa valorilor noastre poetice nu are o prea cunoscută „circulație literară”. Temperament autentic de boem, a trecut dela o revistă la alta scriind când la „Carmen”, „Literaturul” și „Românul literar”, când la „Cronicaru.” sau „Sămănătorul” iar în urmă tangențial la „Țara Noastră” și „Cosinzeana”, fără a fi ademenit de principiul utilitarist al stabilizării pe-un timp mai lung în coloanele unei singure reviste, ceea ce l-ar fi putut familiariza numele în conștiința brumei noastre de cetitori. Poet impresionist, al notației, văzând și prinzând subtile nuanțe poetice acolo unde alții poate nici nu le bănuiesc, acestei notații fugare în care domină mai mult sentimentul decât gândul — rod al unei frământări mai îndelungate — domnul Munteanu îi dă totuși o formă îngrijită, păstrând însă și'n ea aspectul spontaneității. O ușoară miresmă de exuberanță poetică, de revedere și de prospețime tinerească respiră și adie chiar și din versurile în cari se cântă, plictiseala, durerea, melancolia, toamna, singurătatea — etc —, totatătea crâmpelii din latura de umbră a experienței umane, trecute ca motive veșnice în domeniul larg al poeziei lirice. În poezia dlui Munteanu, durerea sau bucuria, întristarea sau veselia nu ducă nici la prăbușirea sfâșietoare și nici la extazul delirant, căci peste toate planează olimpică filința unei filozofii boeme a vieții. Toate procesele și fenomenele vieții sunt privite de-un ochi neastâmpărat de boem prin prisma acestei filozofii, De-un sentimenta-

lism delicat nediluat și neîndulcit însă, îmbinat cu aceste note de viață boemă, cu nepăsarea pentru popsurile trecătoare ale omului veșnic însetat de noutate, acest sentimentalism nu duce la strigăte de des-nădejde în versurile dlui Munteanu, ci cel mult coboară la starea de resemnare cu lăuntrice măcinări sufletești în care totuși tremură un strop de nădejde.

Tu omăgit de tot ce-ai e
Și însângerat de-o vază muncă,
Când pași-ți slabi, calvarul suez
Să te oprăști că de-o poruncă
Din drumul fără mângăieri,
La gemul zărilor de miază
Topindă și lacrimă de țeț.

La introducerea dlui N. Davidescu, care singur între criticii noștri atenți, cu sau fără brevet, dela gravitatea sacrală a magistrului și până la simțindinea de crâsnici literari a recenzițiilor de revistă — a remarcat talentul dlui Munteanu, se spune că acest poet „are unele asemănări destul de esențiale cu poezia nouă”, că „se află alături de poezia noastră nouă”, iar la urmă că poezia lui „formează un capitol de serioasă contribuție la poezia noastră de azi”. Pe lângă toată contrazicerea vădită în care poetul apare când alături, când în sânul poeziei noul, dl Davidescu are meritul de-a-i fi prins în câteva linii clare, conturul poeziei. Dar cum nu are nici cenaclu, nici măcar o revistă bățăioasă, în concertul de supralicitare a valorilor din scrisul nostru, glasul dsale a rămas izolat și fără echou. La ceea ce a contribuit nu în mică măsură și editura obscură a librăriei Stănculescu.

Lirică prin esență, împletită din revărsări bogate de sentiment, miezul poeziei dlui Munteanu se încheagă ca de altfel aproape întreagă lirica, în jurul iubirii. Ușuratică mai

mult decât sbuciumată, deși izvorită din adâncimi neastâmpărate de viață, iubirea aceasta călătoare și boemă, ridicată la rang de principiu și scop, își freamătă bogăția de nuanțe mai mult pe coarda anacreonică. Așezarea bucății „Anacreonică” în fruntea volumului, nu pare lipsită de semnificație.

Venită „într'un amurg de bronz, monumental”, iubirea își împrăștia harul asupra poetului:

Tu mi-ai sădit în suflet trandafiri
Și mi-ai cântat din lira cea mai nouă;
Mi-ai dat azur și aripe și rouă,
Mi-ai dat aroma caldelor zimbiri.

Povestea se țese frumoasă ca toate poveștile. Cântecul și iubirea pentru artă, se 'ntinde ca o punte peste marginile celor două suflete, unindu-le strâns, iar lăptele își șerpulesc lumina printre ei:

În sara asta tristă tot parfumul
Grădiniilor, pe trupul tău plutește...
Păcatul ca o fiară ne pândește,
Dar cântecul, sonor, îl taie drumul.

O neînțeleasă stare sufletească, de beție, cuprinde sufletele și între scenele de întimitate familiare, de interioruri calde în care muzica și dansul „cu pași de pelican” sunt elemente dragi, tremură miezul poveștii:

Noi suntem două clopote ce îngână
O muzică ce nu o pot cânta.
Noi suntem două suflete 'ntr'o mână
Și mâna ce le poartă, e a ta.

Dar mâna iubită, îndrăgostită de pian și de muzică, nestatornică și boemă ca și sufletul, va pleca dela poetul sărac spre alte zări și rugămintea încearcă zadarnic să o oprească:

...Un zeu în noaptea cea dintâi
Legă să nu se mai despărță
La amândoi un căpătâi
Pentru iubit și pentru artă...

...Rămâi a mea, de ce să pleci,
De nu e muzică 'n odaie
Și de sunt zidurile reci,
Tu ești și cântec și vâpaie.

Când va muri iubirea, sfârșind povestea și lăsând doar tremur de echou în suflet, într'un mediu boem, în care iubirea și evocarea exotică a personajilor mitice din antichitatea clasică se împletește cu zimbetul artistelor de varietate, fără să smulgă prea mari dureri din nici unul dintre amânți:

Din fluter bruu, din fluter magic
Tulburător cânta-va Pan;

Vor asculta zăbind, amanții
Și cânterețele din han,

Iar mai târziu, când mugurul fugar
al regretului își va crepa poșgh'ța:

Din părul blond vei scutura
Bujorii ce'n trecut te mână,
Dar când și-s'or usca în mână
Trecutul te va tulbura

Ș'apoi se va lăși totul. Poetul se
va consola cu muzica, — motiv fun-
damental al poeziei sale — cu dru-
mul și cu alte iubiri. Natura îi in-
viorează sufletul și-i varsă sănătate
și bucurie în trup:

Soarele a risipit zorile și ceața,
— Bună dimineața!
Ține hățurile tu frumoasă față de giambaș
Că-mi place să visez în brișcă, umbland
[afară din oraș
Și să culc pe plaiurile înfiorate
Cobul uităturii mele obosite...

*

Și fiindcă am amintit aici că un
motiv fundamental al poeziei dlui
Munteanu, alături de iubirea încad-
rată în peisagi exotice (notă ca-
racteristică poeziei noului ex. Minu-
lescu) împânzite cu figuri mitolo-
gice, e muzica, vom atinge și a-
ceastă latură. Cunoscător și îndră-
gostit de muzică (ne amintim cron-
icile muzicale din „Țara Noastră”) în
afară de un ritm adecvat fondu-
lului, când trist, când nepăsător,
când cu subtile șerpuiți melodice,
dl Munteanu și-a presărat aproape
fiecare poezie cu elemente muzicale.
Clapele de pian, serenăzile, clopo-
tele, orchestrele, flautul, violoncelul,
flitera, gama muzicală, fluierul, lira,
melodia, nume de compozitori etc.,
etc., se încheagă armonice cu na-
tura pentru formarea unui cadru
artistic, în care să fie turnat apoi
fluidul sentimental. Iubirea și mu-
zica se împletesc sau curg pe dru-
muri paralele, ba câteodată cum e
în „Cellstul” inspirația e de natură
pur muzicală. Poezie inspirată din
altă artă, în literatura noastră avem
puțină. Alături de splendidele ver-
suri din „Când viorile tăcură” ale
lui Ștefan Petică, „Cellstul” din a-
cest volum al lui Mihail Munteanu,
care se aseamănă cu ele și în care
versurile sunt turnate, e o contri-
buție rară și fericită de artă supe-
rloară:

Solema se 'nfiripează poemul-episod,
Culcându-și leit motivul în trilurile clare;
Iar sus, în albastrime, plutind din zare în zare
Celistul beat de tonuri, e geniul și rapsod.

Violete unite de-un flaut păstoresc,

Cu lauri îi drapează avântul către soare;
Celistul tot mai tânăr dă suflet și culoare
Acordurilor clare ce plâng și se topesc.

Orchestra însă-i smulge avântul temerar,
Și'n valul armoniei recade cu încetul,
Ca 'n fundul unei ape, o stea mărgăritar.

Dar strigăte de-alamă lovesc în infinit!
Celistul își înfige sonor și-adânc regretul
Și'n valul armoniei dispăre ca un mit...

Această înrudire și într-o parte
chiar influență din Petică și alți
poetii români moderni, ca Bacovia
și chiar Goga într'un anumit mo-
ment, în măsură destul de redusă
se observă și în alte părți. În poe-
zia de atmosferă și de nuanțe, cu
vădite caractere romantice pe alo-
curea, când sunt cântate aceleași
motive sentimentale, această influen-
ță pare firească.

Câteva exemple pentru Petică:

O visul meu, făptură tăiată din eter

...Erai o blondă tristă viaătoare...

etc., precum și versul larg deschis,
fără a fi însă prea avântat, presă-
rarea în poezie a elementelor unui
anumit clasicism artistic, imaginea
sensibilizată subtil și suferința de
natură artistică sunt bine distin-
ționate. Mirăm în poezia lui Ba-
covia încă au străbătut în „Cântecul
vieții”. Mai ușor sesizabile decât
cele ale lui Petică, prin natura lor
diferențiată de fondul individual al
dlui Munteanu, firele mele, Bacovi-
ane apar mai nepotrivite. Dacă în-
sași factura poeziei lui Bacovia, cu
adânci rezonanțe sufletești, cu glas
grav și morbid, venit din altelumi,
se potrivește cu fondul ei în care
simți sufletul apăsător și strivit sub
plăci grele de plumb și în care
versul rotunzându-se se închide brusc
în sine, poezia lui M. Munteanu, de
altă natură, dominată de zarea unei
filozofii boeme, prin formă chiar își
lărgeste orizontul, deschizând noul
și noul posibilități de perspective.
De-aceia, versuri ca cele din bu-
cata „Clar-obscur”, notațiile unui
realism scârbos, sau:

Brațele amanților s'au frânt
Vânt, pretutindeni vânt...
Picură mereu tăceri de aur

și:

Apoi iubita mea să bem —
Sunt clipele ude și sombre,
Și sdrăcuit ca un boem
Afară tremură Octombrie,

pe lângă că sunt îmbibate de at-
mosfera poeziei lui Bacovia, con-

trastează și prin nereușită estetică
cu partea originală din volum. —
Pe marginea „Invocațiunii” am mai
creionat o fugară asemănare cu
Goga în:

Nemărginirii dă-i albastrul
Brodă cu miile de stele

și în crezul care parcă ar fi izvorit
chiar împotriva crezului din „Ru-
găciunea” lui Goga:

Să cânt sub aurul de lună
Seducător cum este valul,
Prietenia și iertarea
Să-și înflorească idealul,
Din zări de purpură se scutur
Frățescul simbol al cântării,
Când, pretutindenea, dușmanii
Se frâng în brațele turbării...

*

Notele calde de familiaritate și
intimitate sufletească încă sunt ca-
racteristice poeziei dlui Munteanu.
Le vom indica numai pe cele din
„Vechiu motiv flamand” din „Motiv
de toamnă” din „Scrisoare”
sau din „Oda la ta”. Asemenea și
aplecarea spre exotic. (ex Anacre-
onică)

Muzicală, de multe ori chiar prin
motivul inspirației, subiectivă, boemă
în felul cum privește viața, impres-
sionistă ca oglindire sufletească,
de-un exotism romantic dar mode-
rat în care notele familiare se im-
bină cu neastâmpărul firii exuber-
ante, poezia dlui Munteanu este
fără îndoială, cum zice dl Davidescu,
o „serioasă contribuție la poezia
noastră de azi”. Fondului i se ală-
tură și o expresie fericită în care
cuvântul simplu fără adjectivul sclip-
tor ia contur viu și vâguros. O
muzicalitate adecvată șerpulește ală-
turi de sentiment, împletindu-se cu
el și intensificându-l, iar uneori ca
în „Cellstul”, versurile curg ca din
tipare impecabile în cari un singur
cuvânt ar strica întreagă armonia
echilibrului. Tonul inspirat și me-
lodice, cu timbru sonor și chiar
grav uneori, e susținut de-alungul
volumului, iar atmosfera de vag care
învalule într'un văl diafan conțli-
nutul sufletesc exteriorizat în cân-
tece, e un reușit mijloc de emo-
ționate estetică.

Părți de umbră, firește, are și
poezia dlui Munteanu. Am schițat
aici numai câteva. S'ar mai adăuga
în bună parte și poeziile de-o in-
timitate dusă prea departe și alu-
necând în banal, ca:

Și somnul fuge prin ferești
Să doarmă în cuibul lui la București

sau:

Iar buzele tale mă ard
Ascunse 'n dungile de fard
Și-mi roșești obrajii, ca de prunc:
— Dragostea ta 'n veci n'am s'o arunc

Ceeace rămâne însă din „Cântecul vieții”, e nota de boemă și muzicală înțelegere a fenomenelor vieții și o exteriorizare în care sentimentul plutește larg deschis

pe aripa versurilor sonore, spontane și naturale. Că nu vor fi prea multe bucăli definitiv încheiate, e poate și pentru caracterul lor de notițe scurte. Câteva poezii însă, între cari „Celistul”, „Tu” sau „Rugămlute”, rămân ca pietre de hotar și indicătoare de drum pentru viitoare dezvoltare a poeziei dlui Munteanu. Și dacă secerișul nu e prea îmbelșugat, nici săcași nu e. Ceeace rămâne, e spic greu bobat...

Theofil Bugnariu

rea încoronării unei opere încheiate și mature.

O revistă de istorie literară.
— Rolul bibliografiilor, alături de lărgirea tot mai înfloritoare a cărții crește și el în proporții. E cunoscut planul L'gei Națiunilor de-a înființa — din cauza acestui rol — un mare institut bibliografic internațional, care de-oamidată plutește în sfera gândurilor bune, lipsindu-i puțința realizării, cel puțin atâta timp cât nu au toate țările o bibliografie națională onorabilă. Alături de bibliografie care pentru mulți totuși nu înseamnă altceva decât tot un fel de erudiție de vitrină, se accentuează pentru cunoașterea din ce în ce mai luminoasă a literaturii și culturii unui neam, și studiul amănuntului, analiza lucrărilor literare ale diferitelor epoci din dezvoltarea lui. O știință care cuprinde domenii largi răsare din această nevoie a amănuntului și precizării, *istoria literară*. Puțin organizată și cultivată, istoria noastră literară deși are câteva lucrări vrednice de orice popor apusean, tânjește prin lipsa contactului cercetărilor ei cu publicul larg și prin lipsa unui organ special. În numărul din urmă al revistei „*Cele trei Crișuri*,” dl *G. Bogdan-Duică*, atinge în linii generale într-o „scrisoare literară,” chestiunea unei astfel de reviste românești, de istorie literară așa cum au popoarele apusene. Pornind dela faptul că în literatura noastră acum se scrie mai mult decât oricând și că nici o revistă nu e în stare să cuprindă într-o ochire sigură „tot ce se simte, se cugetă în țara noastră,” gândul d-sale se oprește la ideea „unei mari reviste de istorie literară, pentru care obiect de vedere istorică, de apreciere istorică și de (provizorie) clasare ar fi toate publicațiile literare, vechi și noul.” Redactată de profesorii universitari de istorie literară și de alți cercetători, cuprinzând studii, notițe, bibliografie etc., asupra cărților vechi și moderne, asupra autorilor, a influențelor culturale ș. a. m. d. tipărită cu ajutorul ministerelor de culte și instrucție, revista aceasta ar umplea un gol în publicistica noastră tot mai lărgită cu fiecare an. Planul pe care și-l fixează în aceste câteva linii, închis cu nădejdea cuvintelor „cred că n'am să mor fără a o fi văzut” (Revista de istorie literară), realizat ar fi un frumos pas înainte. Dacă dl profesor *Bogdan-*

Premiile naționale pentru literatură. A spune că literatura și tot ce stă în legătură cu ea, pasionează prea mult însuși sufletul scriitorului român, e o îndrăzneală riscată. Dacă unele aperițe înclină cumpăna judecății observatorului spre această părere, altele dimpotrivă dau cu totul o altă iconă, opusă. Scriitorul român, de multe ori gazetar încadrat sub imperativul categoric al vieții, în cutare sau cutare partid politic, atunci când chestiuni mai actuale îi răpesc energia condeiului, își uită de literatură și de credințele-i scriitoricești. Involburata înflorire de patimi politice din primăvara aceasta a verificat încă odată realitatea lucrurilor. Prisma prin care am privit această realitate e cea a *premiului național de literatură*. Ne amintim ce vifor de glasuri discuta anul trecut prin toate gazetele și revistele chestiunea acestor premii. Pentru și împotriva bătrânului scriitor mort în vara trecută: Ion Slavici, se iscăse o adevărată campanie. Anchete între scriitori, glasuri mai mult sau mai puțin autorizate de critici păzitori ai porților parnasului literar, interviuri etc. se'n-gemăneau sau se opuneau aprins în vastul concert „literar” care-a cuprins aproape toate publicațiile vremii. Dar preocuparea atât de largă a scriitorilor față de însuși domeniul lor de activitate s'a dovedit a

fi pasiunea momentară a omului care nu are altceva de lucru. Anul acesta a dovedit-o. Cum alt domeniu, acel al frământării politice a cuprins spiritul vremii, chestiunea premiilor n'a mai preocupat pe nimeni. Nici un glas nu s'a auzit și până la distribuirea lor, nimeni nu le-a pomenit. Apoi că se uită-tasem, când gazetele ne-au adus numele premiilor. Pentru anul acesta comisia a decernat premiul pe proză bătrânului scriitor *Ioan Gorun* iar cel de poezie posesorului „chirias grăbit”, *G. Topârceanu*. Fecund chiar și acum la adânci bătrânețe, neobosit și scriitor în talent, publicând încă mereu povești, schițe și amintiri alături de sănătoase articole, tot atâtea lecții de limbă românească, Ion Gorun e un nume care are în dosul său o operă în literatura românească. Profund artist, cizelător și căutător al formel clasice ca un cristal șlefuit, dl *G. Topârceanu* e un poet rar în literatura noastră. Nuanțele sutlești cele mai felurite în cari lacrima se contopește cu râsul închegând, „balele vesele și triste”, curg în forme tot atât de nuanțate, și expresive, sub potolita stăpânire a unui zîmbet de boem. Cărtitori pentru aceste premii se vor afla, fără îndoială. Alegând însă dintre scriitorii noștri pe Ion Gorun și *G. Topârceanu*, comisia a știut ce alege, mai ales că premiile poartă meni-

Duică va ținea la el voind să-l și iatruchipeze — ceea ce dsa ar fi mai chemat s'o facă — statul are prilejul să-și arate și el interesul față de această lucrare, în limita posibilităților bine înțelese. Cum „Institutul de literatură” al dlui Dragomirescu, a fost destul de gras înzestrat cu atenția oficialității, credem că nici revista plănuită pentru istorie literară, nu va fi mai nenoro-coasă.

„Curs pregătitor pentru bacalaureat”. — Nu demult gazetele au publicat știrea că s'a aprobat în mod oficial ținerea unui curs pregătitor pentru bacalaureat. Lipsiți de mândria instituțiilor noastre, sau poate conștienți de slăbiciunea acestor instituții, nici un glas autorizat nu s'a ridicat împotriva acestui calomni în care calomniatorii ne suntem noi înși-ne. Lucrul nu ne miră. Șubredă și anemică, școala noastră e declarată astfel în mod oficial ca o instituție de lux, deci de prisos. Față cu cei 8 ani de școală în care elevul e pregătit mereu doar pentru pasul intrării în maturitate, pentru acest bacalaureat, cum s'ar înțelege astfel decât ca o disprețuire — poate vrednică — admiterea oficială a unui curs pregătitor. Înseamnă aceasta că ceea ce nu s'a putut face în 8 ani lungi se va întâmpla în 30 de zile scurte. Disprețul învățământului și ridicolul situației merg astfel mână în mână. Greșit ori potrivit acest sistem pentru împrejurările de azi, arată grav o realitate cu pricini multiple. Vom aminti numai una dintre cele mai arzătoare prin greutatea ei: *salarizarea*. Din acest factor derivă apoi alții, cu reală importanță atât pentru organismul școlii cât și pentru viața particulară a profesorului, viață care prin raporturile ce le are cu el se resfrânge mereu și asupra învățământului.

E bine cunoscut că funcționarii cei mai slab plătiți sunt cei din învățământ. De-aici reiese în mare parte și slăbiciunea, învățământului.

Profesorul cărui statul în slujba cărui este, nu i-a asigurat de multe ori nici salariul unui portar de hotel, fără'ndoială că nu se va da, chemat de lupta vieții, cu trup și suflet învățământului. Într'o vreme se agita chiar ideea unei „greve” între toți „apostolii neamului”. Ce ironie amară și ce strgăt al realității! Dar acest fapt are repercursiuni și pe altă latură. Ocolită și disprețuită pentru

viața ce ți-o asigură, cariera de profesor, deci facultățile de litere slăbesc mereu. Dintre cei capabili doar romanticii incorrigibili le mai îmbrățișează. În mod lent se produce astfel o anemie generală în învățământul viitorului. Faptele prezente și viitoare se înlănțuiesc astfel unele cu altele; și urul lor s'ar mai putea lungi, fără'ndoială nu spre binele acestui popor. Statul să ia aminte!

Undeva, în Istoria Romanilor din vremea decadenței, se povestește metamorfozarea curioasă a instituției decurionilor. Instituție demnă și respectată, la început ca să ajungă cineva decurion trebuia să aibă pe lângă încrederea lumii și înțelepciunea sa, atributele unui om de perfectă cinste. Cum demnitatea postului său, decurionul o gira cu propria-i avere, în epoca decadenței decurionatul ajunsese o slujbă dintre cele mai ocolite și mai neplăcute. Ea deveni o povară și lucru curios, chiar o pedeapsă. Din slujbă încredințată omului de cinste ajunsese pedeapsă excoicilor, căci de multe ori, aceștia ca pedeapsă, erau numiți decurioni. Cum oarecari analogii s'ar putea scoate dintr-o comparație a acestor instituții, să nu ajungem cu învățământul la același stadiu. Prea mult se cere pentru ceea ce se da. De aici să nu ne pomeneim numai ea profesoratul să devină o pedeapsă pentru răufăcători iar, în învățământul o șilă. Ori cât de bizară, comparația are un strop de adevăr și un strop de durere.

„Viața literară”. În succedarea cinematografică a faptelor culturale literare și de tot felul, cronicarului grăbit, care mai are și alte îndetniciri, îi scapă multe lucruri neobservate, sau din lipsă de timp, multe nu le poate înregistra. Ne pocăim și recunoaștem. De-aceea noi suntem cei dintâi care ne supărăm că pe lângă toată silința noastră — cetitorul va fi observat poate — de-a încresta în însemnări, întreagă mișcarea culturală și literară, ne vedem departe de a fi compleți. Așa e cazul îndeosebi cu publicațiile periodice cari apărând tot mai dese, dau tot mai mult de lucru cronicarului care nu le mai dovedește cu cetitul. Dacă pentru continuitatea spiritului revistelor și o lacună în acest fapt, pentru observarea evoluției care trebuie să fie ascendentă într'o revistă, e poate un bine.

„Viața literară” despre care vorbim de astădată, și-a schițat și-și schițează tot mai v guros și mai accentuat conturile. Câștigând colaborarea permanentă a câtorva tinere talente și pășind îndrăzneț pe urmele dispărutei „Mișcări literare” a dlui Rebreanu, prin aceleași rubrici a interviurilor literare, a poemelor și nuvelor „Vieții literare”, a „paginilor alese” precum și a bogatei informații etc., tinde să devină ceea ce a fost aceasta, minus contradicțiile, neastâmpărul și nervul „Mișcării”. Numărul din urmă continuând seria, aduce interviul dlui Nichifor Crainic, și versuri de dlui G. Murnu *Perpescius* și G. *Nichita*. Din articolul „Proză și poezie” al dlui *Pompiliu Constantinescu*, care cere să creioneze în câteva trăsături generale domeniile unuia și ale celelalte, desprindem câteva rânduri cari dacă n'au valoarea originalității și a noutății, au calitatea de a fi clar formulate: „În literatură, proza și poezia sunt două categorii distincte; nu numai expresia le diferențiază, ci și natura lor originară. Epică, și deci detașată de subiectivitatea autorului, proza traduce o *viziune externă* a lumii; dela epopee, la poema epică de cea mai redusă proporție, proza își menține același caracter unitar. Lumea din afară e transpusă în laboratorul artistic al scriitorului; punctul de plecare e un model concret, e natura umană. Mișcarea, culoarea, descrierea, acțiunea omenească și individualitatea caracterelor, aparțin obiectului.

Subiectul prelucrează acest material dat, în jurnalul său creator, unificând ca un meșteșugar superior multiplicitatea unei realități externe... Poezia — și prin acest cuvânt înțelegem esențial lirismul — e o cufundare în sine. Lirismul e o *viziune interioară*; el e prin definiție muzical; aici sensibilitatea personală e o undă vibratorie căreia obiectul extern îi servește ca un simplu contact electric, pentru un circuit întreg de fluidică energie... În cuvântul poezie există o contopire de noțiuni; muzicalitate și lirism e o sluteză indisolubilă. Lirismul, poezia, e inițiere de scafandru în propriul eu, e o goană după coralul unic al tenebrelor interioare, e o viziune în sine, iar sensibilitatea o membrană ce-și modulează vibrațiile după natura sa proprie; realitatea externă e un pretext, realizarea sentimentului e un refugiu în celula intimei noastre ființe”.

Statul și cartea. — După ce idealul politic a fost coborât, printr-o minune, în pământul realității, idealul cultural se desfășoară fulgerând cu lumina lui veacurile, în fața nației cu puterile tinerești. Un filosof al nostru a prins în chiogile unei doctrine noul crez cultural-creator. Toți îl rostim ca pe o rugăciune de toate zilele; o bogată floră de societăți au împânzit pământul țării pentru coborârea lui în realitate; bătrânii îl rostesc cu vorba grea de experiență, tinerii îl încălzesc cu entuziasm... Numai statul tace..., tace. Tace prin faptă, căci ploaie de vorbe a curs din programele tuturor guvernelor.

Ne zbatem într'un paradox tragic. Prin votul universal am dat maselor frânele guvernării în mână fără ca să-i întărim brațele și să-i lărgim gândul prin cultură. Democrația urlată cu voci răgușite la toate colțurile de stradă, este o primejdioasă armă cu două tăișuri dacă nu este soră gemenă cu cultura. Adevărul acesta este aproape axiomatic — istoria îți poate oferi dovezi câte vrei — și totuși politicienii noștri nu-l cobor în realitate.

Un porumb alb al unei vești bune am văzut însă în interviurile acordate ziarelor „Rampa” și „Viața Literară” de noul secretar general dela departamentul cultelor, dl. Nichifor Crainic. Un vast program cultural, sprijinit pe o orientare practică am găsit în cuvintele distinsului om de litere. Și interviu-watul a spus că gândul lui este și al șefului său de resort; deci noul guvern vrea să facă din ministerul cultelor un minister pozitiv; deci statul vrea să pășească pozitiv la culturalizarea lui.

Ne oprim aci la o idee a dlui Nechifor Crainic, care dacă va fi pusă în practică în toată amploarea ei, rezultatele vor fi — o putem spune fără pic de exagerare — revoluționare, atât pentru urgisita tagmă a scriitorilor români, cât și, mai ales, pentru culturalizarea masselor. E vorba de obligativitatea bibliotecilor populare pentru toate localitățile din țară. Cum statul impune grija drumurilor, pentru ce n'ar impune și grija drumurilor sufletești? Pentru ce nu ar fi dator fiecare sat să-și țină alături de școala pentru cei mici și cartea, singura purtătoare de cultură, pentru cei mari? Într'un foileton al „Cuvântului” de Cezar Petrescu a arătat cum adevărul acesta a devenit lege aproape în toate țările Euro-

pei și Americii. Cartea s'ar putea desface astfel în număr considerabil; scriitorul ar putea să trăiască de pe urma ei și astfel ar scrie cu drag, iar binefacerile ei s'ar strecură prin toate straturile solu-lui național. Pravul va acoperi-o la început, pe rafturile căminului cultural. Dar o generație nouă învață acum să o iubească și să o caute când va fi mare.

Numai să nu uităm *fapta*, d-le secretar general L...

Și Ardealul se dorește printre „Prietenii Dicționarului: Se mișcă mai greoiu, cum e felul lui, dar pornit odată spre o înfăptuire, se ține îndărătnic de drumul apucat. Niciun ardelean nu și-a deschis punga încă spre Academie, dar Ardealul se va convinge că are *datoria* să participe la clădirea măreșului templu al limbii române.

Ardealul are motive speciale să-și sugereze această ambiție. Solul care a produs întâia noastră școală de filologie și întâia operă de rânduire a tezaurului limbii române, acel *Lexicon de Budă*, legat de numele vrednicului protopop dela Reghin, *Petru Maior*, trebuie să rămână un teren de cultură a dragostii pentru limbă. Locul nașterii lui *Leuștan*, cel dintâi îmbrăcat de *Academia Română* în vorbă mareales de necesitatea alcătuirii unui mare dicționar al limbii noastre, cu mantia de pontific al acestei limbi, cel a cărui răvnă a fost mai mare de cât puțința de înfăptuire, locul nașterii lui trebuie să păstreze mândria de va fi părtaș prin toate mijloacele la realizarea acestei opere, pe care suflarea românească o așteaptă de mai bine de o jumătate de veac. Patria lui *Sextil Pușcariu*, cărula i s'a încredințat ieri în zilele noastre, desăvârșirea lucrării încercate de atâția înaintași, și care mâine va duce la bun sfârșit această lucrare pentru care are și puterea de muncă și priceperea cea mai luminată, și colaboratorii cei mai destoinici, dându-se în sfârșit Marele Dicționar al Limbii Române încheiat, patria lui are datoria să-l stea într'ajutor în această muncă.

Am arătat altădată, Nr. 16 ce vor să facă „Prietenii Dicționarului”, cum vor ei să pornească din nou tipărirea dicționarului, care s'a oprit numai din lipsa mijloacelor pecuniar. Acum aflăm că dicționarul își are „prietenii” săi și în Ar-

deal. Revista clujană de mare popularitate „Societatea de mâine” se va face ecoul lor și în același timp ghișeul, care să mijlocească vânzarea dicționarului în Ardeal.

În schimbul unei cotizații de 5 Lei, care se varsă în fondul pentru acoperirea cheltuielilor de publicitate și expediere a fasciculelor comandate, oricine poate deveni „pretenul dicționarului”. Iar în schimbul sumei de 1500 lei se pot primi cele 15 fascicule ale dicționarului apărate până acum, dându-se astfel puțință Academiei să continue tipărirea fasciculelor următoare.

Noi suntem convinși că instituțiile Ardelene, precum și intelectuali noștri cu dragoste pentru limbă, vor răspunde așa cum se cuvine la apelul „Prietenilor „Dicționarului”, din Ardeal.

Românizarea lui Isus. — „Universul Literar” a republicat ciclul de poezii despre Isus al dlui Ion Pillat, una dintre figurile cele mai interesante ale prezentei noastre moderne. În primele sale manifestări, părea a nu-l fi destul de larg Universalul pentru destinarea sufletului său dornic de senzații; acum nu numai că se mărginește la cântarea frumseților dela Florica, dar încearcă chiar să strămorească în cadrele strâmte ale naționalismului pe cel mai universal eveniment din câte au avut loc pe glob. Ne dă dl. Pillat transplantarea pe pământul românesc a vieții lui Isus. E o încercare cam îndrăznească și hazardată căci e greu să reduci tendințele complexe ale celui care a fost Mântuitorul lumii, la cerințele unui singur neam.

Isus se naște și la dl. Pillat tot din Fecioara Maria, părintii căreia sunt tot Ioachim și Ana, și tot Arhanghelul aduce „Bunavestire”, însă „Pământul sfânt nu e al Galileii” căci Nazaretul e la noi — desigur la Florica — și e lipsit de maslini, dafini și smochini, iar Ioachim e un moș alb „în portul dela țară” și Ana poartă furcă în brâu. Fecioara Maria e o fetiță cu opinci ce paște mieli tatălui pe tolocă, învaluită însă în misterele divinității.

Duhul sfânt ca un porumb îi stă pe mână și pe când copiii satului se joacă Clopote îi sună seara în fântâni.

Nașterea lui Isus are loc tot în Vifleim, nu e însă orașul de lângă Ierusalim ci un Târg românesc cu „Turle scăpărâno argint“, iar Iosif cu Precurata vin spre oraș în car cu boi“ munciți și oropsiți, atribundu-se lui Iosif până și cea mai caracteristică însușire națională — bine'nțeles negativă — sudalma.

Maica Domnului plângea
Iosif boii suduia.

Cu toată greutatea de adaptare a vieții lui Isus, vieții specifice românești și cu toată artificialitatea adaptării, această îndrăzneală întreprindere a dlui Pillat are o deosebită valoare, atât prin nouțate-l cât și prin măestria cu care e lucrată. Prezintă mult interes și foarte mult farmec. Sunt versuri de o frumsețe și de o gingășie rară. Iată vreo câteva. În orum spre Vifleim Fecioara obosită se așează sub un plop. Plopul însă, copac rău

Iși dă frunza într'o dungă,
Să foșnească vreme lungă,
Liniștea să n'o ajungă,
Iși dă creanga într'o parte
Nici de umbră s'aibă parte.

Mai dăm și pasagiul referitor la nașterea lui Isus.

Dureri mari o apuca,
Boii blânzi o aburca,
Și când fu la miez de noapte,
Muncile-i trecură toate.
Pe fân verde și uscat
A născut un împărat
Și cum fiul s'a născut
Islea 'n raiu s'a prefăcut,
Și să vezi
Să nu crezi:
Fănu'n soare
Era floare
Albăstrele
Erau stele
Și 'n senin
Luna-un crin.
Maria se veselea
Pruncu 'n brațe 'l cuprindea
Și pe frunte 'l săruta,
Cum că lumea va scăpa.
Astăzi s'a născut Christos
Să ne fie spre folos.

Suflă vântul lin și țiu,
Mi-l leagănă chitelin,
Legănuș
De pâlținuș
Ploaie cădă
Tot îl scaldă!

Rânduri juste și simțite de toți cei ce urmăresc publicațiile noastre a scris în numărul din urmă al „Gândului Nostru“ scriitorul Sandu Teleaen, pe marginea revistelor românești. Poate niciodată ca acuma critica noastră nu a fost mai puțin lipsită de obiectivitate și mai ales

de-o personalitate al cărei glas să fie respectat. Valorile cu foarte rare excepții, se făuresc și se destramă în sânul cenaclului personal al cutărui sau cutărui sacerdot critic pornit în luptă aprigă contra altui confrate sacerdot. Scriitorul dacă uneori se întâmplă să fie pielea ursului din pădure, e însă totdeauna țapul ispășitor al luptei dintre magistrii. Folosit ca suprem argument atât la ofensive cât și la defensive „el servește de minge docilă amuzantului joc de football al rutiilor români.“ De-aici apoi neîncrederea publicului și poate de-aici și critica cetitului de care ne plângem. „Zei unui cenaclu sunt terfeți și trântiți în norofu de căpeteniile altui cenaclu. Icoanele unnei biserici sunt scuipate și făcute țandări de fanaticii bisericești veche. Oamenii serioși, muncitori ai frumosului, energii rafinate, scriitorii și criticii talentați au fost apucați în ultimii ani de-o oriză demonică. S'ar părea că războiul a înglobat sub ororile lui orice urmă de bun simț, de în-găduință omenească, de seninătate în gândire și simț. Frontiera înfotdeauna respectată, au devenit sim-pte... părțezuri peste care orice tânăr deținător al unei diplome de liceu obținută în trei ani, de răz-boiu se simte obligat să sară în rîm de țox-trof și cu gesturile epileptice“

O reacțiune contra acestui val de trivitate, cum o cere confratele isan, chiar fi decât salutară nu numai pentru spiritul atât de nă-bădăios al acestei critici pamfletare, dar chiar pentru demnitatea scriitorului român. Nu vedem însă omul activ care s'o facă, scuturându-se de orice considerații de elan. Sau cel puțin încă nu-l vedem.

Aviz. — Cu Nr. 2469/1925 Asociațiunea culturală „Astra“ Sibiu, a fost adus la conștiință, pe calea publicației, că pentru anul școlar 1925/26 distribue: 30 premii de câte Lei 2000 acelor proești și învățători, cari se vor distinge prin instruirea unui număr mai mare de analfabeți, *în-deosebi în vârsta de peste 18 ani*, în cursuri aranjate anume pentru acest scop.

Constatarea succesului obținut, în cetit, scris și socotit în aceste cursuri, se face în modul următor:

1. La încheierea cursului se va face un examen în fața președintelui des pârșământului „Asociațiunii“ sau a președintelui despârșământului cercului cultural al acesteia

din comuna respectivă, eare va raporta, care va fi public.

De dorit ar fi ca, după terminarea examenului, cei examinați să se producă și cu declamări și cântări.

2. Instruitorul va face înainte de examen o consemnare a celor ce au fost înscrși la curs, dimpreună cu a celor ce au urmat cursul până la sfârșit. În această consemnare se va indica: a) numele elevului; b) vârsta (bărbat femeie); c) progresul general ce l-a obținut la examen (a învățat: a ceti, a scrle, a socoti, pe deplin sau numai în parte, a știut carte mai înainte etc.)

Consemnarea sus arătată se va înalta după examen comitetului central, cu eventuala recomandare pentru premiere.

BIBLIOGRAFIE

CARTI

Ionel Teodoreanu: *La Medeleni Ho-tarul nestatornic*. Roman. Cartea Rom. Buc. Lei 70
Lucreția Petrescu: *Anuța*, comedie. Car-tea Rom. Buc. Lei 40.

REVISTE

Tara Noast ră Cluj:
Zări sentne Bistrița
Cele trei Crișuri Oradea mare.
Viața literară București
Făuritorul
Adevărul literar
Rîmul vremii
Gândul nostru Iași
Indemnul Târgu-Mureș
Infrîngerea Românească Cluj
Romuri Craiova

POȘTA REDACȚIEI

Marian Opreșeanu: Am primit banii. Revista vi se trimite regulat.

Gheorghe Pernea: Am primit banii, abonamentul Dtră e plătit pe întreg anul acesta.

Rus George: Până la 31 Mai aveți de plată 90 de lei.

Adam S. Pascu: Am primit 200 lei dela Dtră și mai aveți de plată pe anul acesta încă 100 de lei.

Cornelia Țițonea: Am primit cei 150 de lei. Tătar Adrian: Provocarea vi s'a trimis din greșală. Abonamentul Dtră e achitat pe întreg anul acesta.

Blaga L. Aurica: Pe anul acesta nu am primit nici un ban în abonament.

Nicolae Voileanu Trâmbișul. Abona-mentul Dtră e plătit numai pe anul trecut, pe anul acesta nu am primit nimic.

Herțeg Paul: Am primit banii.

Popa Mina: Am primit banii.

Școala Normală de fete N. R. Codreanu: Am primit banii.

Dr. Gall Gavril. Abonamentul Dtră este achitat pe întreg anul 1926.

Emil Constinescu: Am primit 300 lei dela dtră.

Gheorghe Popovici: Aveți de plată nu-mai abonamentul anului curent.

Iova Nicolae, copist: Pe anul trecut nu aveți restanță. Pe anul acesta încă nu am primit abonamentul.

Cadoul cel mai frumos pe care-l
puteți face unui prieten,
rude sau cunoscut, este
o colecție din re-
vista bilu-
nară

„COSINZEANA“

cu
sute de
ilustrații,
poezii, nuvele,
schife romane, articole
dări de seamă și flori de o zi

Colecția din anul 1922 costă
120, cea din 1923, 150 Lei,
iar cea din 1924 — 200 Lei.

Abonați pentru săteni
foaia populară ilustrată

„LUMEA ȘI ȚARA“

A presa: Cluj, P. Cuza Vodă 16

Numeri de probă gratuit

CETIȚI

DOUĂ IUBIRI

POEZIE LIRICE
DE
RADU MĂRGEAN

DE VÂNZARE

la Administrația revistei „Cosinzeana”

PREȚUL 10 L E I

Emilian Stoica
protopop

1039.

Ochalm

J. Târnavă Mare.

O C U L T I S M

Reușești în viață numai prin
voință. Ca să-ți poți forma voința
trebuie să te cunoști.

Venim în ajutorul Dumniavoa-
stră, descriindu-vă perfect tem-
peramentul și facultățile naturale
psihice.

Trimiteți la redacție: o foto-
grafie și suma de Lei 60, arătând
care vă este culoarea ochilor
(negru, căprui, verde, albastru),
statura (înalt, subțire, scurt, gras),
etatea, sexul, ocupația și scrisoarea
D-stră scrisă necaligrafic (natu-
rală).

Puteți formula și câteva între-
bări asupra talentelor înăscute,
cari vă interesează.

FOTOGRAFIA SE ÎNAPOIAZĂ

IMPRIMATE DE ORICE NATURĂ
FURNIZEAZĂ
PROMPT
ȘI IEFTIN

TIPOGRAFIA

D^{na} S. BORNEMISA

CLUJ
PIAȚA CUZA
VODĂ No. 16

COMENZI

VENITE PRIN POSTĂ SE EXECUTĂ CU PRECADERE !!!